

ISSN 2738-0343

РЕПУБЛИКА СРБИЈА

УПРАВА ЗА ЗАЈЕДНИЧКЕ ПОСЛОВЕ РЕПУБЛИЧКИХ ОРГАНА

**ОДЕЉЕЊЕ ЗА ИНФОРМАЦИОНО-ДОКУМЕНТАЦИОНЕ
И БИБЛИОТЕЧКЕ ПОСЛОВЕ**

**ИНФОРМАТИВНИ
БИЛТЕН**

**БРОЈ 5
2021.**

Одељење за информационо-документационе и библиотечке послове Управе за заједничке послове републичких органа већ више од тридесет година једном месечно објављује Информативни билтен, којим обавештава кориснике о обновљеном информационо-документационом и библиотечком фонду.

Обавештавамо кориснике да БАЗИ ПРАВНИХ ПРОПИСА Одељења за информационо-документационе и библиотечке послове Управе, која је дневно ажурна и притом бесплатна, могу приступити путем следеће интернет адресе:
<http://bpp.uzzpro.gov.rs>

Из наше базе која садржи преко 130.000 прописа и преко пола милиона скенираних страна службених гласила, за свега неколико минута може се добити како важећи тако и неважећи пропис, у штампаној верзији или електронском поштом, као што се може добити и телефонским путем свака информација о статусу траженог прописа.

БИЛТЕНИ у електронском облику могу се преузети на адреси:
<http://www.uzzpro.gov.rs/biblioteka-bilteni.html>

Целокупан библиотечки фонд може се погледати на адреси:
<http://www.uzzpro.gov.rs/biblioteka-knjige.html>

Дигитална библиотека налази се на адреси:
<http://www.uzzpro.gov.rs/biblioteka-digit.html>

За коришћење целокупног фонда, као и за информације о правним прописима објављеним у службеним гласилима, корисници се могу обратити Одељењу:

1. Немањина бр. 22-26,
телефон: 3616-296, 363-1620, 363-1104, 3613-734/лок. 1620 и 1104

или електронски: **biblioteka@uzzpro.gov.rs**

Главни и одговорни уредник: Смиља Богдановић, начелник Одељења
smilja.bogdanovic@uzzpro.gov.rs

Технички уредник: Јелена Васиљевић, орг.пријема и евиденције захтева корисника

Сарадници: Гордана Јуришић, документалиста
Смиљана Павков, документалиста
Гордан Горуновић, оператер за системе базе података
Лепосава Милановић, оператер припреме података
Радмила Тубин-Михајловић, орг.пријема и евиденције захтева корисника
Дејан Станојловић, оператер за системе базе података

Лектор: Смиља Богдановић
Коректор: Јелена Васиљевић

Компјутерска обрада: Радинка Мићовић, програмер софтверских решења и
Одељење за информационо-документационе и библиотечке послове

ШТАМПА: УПРАВА ЗА ЗАЈЕДНИЧКЕ ПОСЛОВЕ РЕПУБЛИЧКИХ ОРГАНА
Београд, Немањина 22-26

САДРЖАЈ

- 1.** Преглед одабраних правних прописа објављених у службеним гласилима Републике Србије, Аутономне Покрајине Војводине и Града Београда
- 2.** Списак претплата на службена гласила и часописе
- 3.** Преглед старих публикација
- 4.** Преглед нових књига
- 5.** Листа најчитанијих књига

1

ПРЕГЛЕД ОДАБРАНИХ ПРАВНИХ ПРОПИСА ОБЈАВЉЕНИХ У СЛУЖБЕНИМ ГЛАСИЛИМА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ, АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ И ГРАДА БЕОГРАДА

УСТАВНОПРАВНИ И ПОЛИТИЧКИ СИСТЕМ

Службени гласник Републике Србије

Указ о постављењу на дужност изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Републици Суринам, на нерезиденцијалној основи, са седиштем у Вашингтону, Марка Ђурића, Службени гласник Републике Србије бр. 49/2021

Указ о постављењу на дужност изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Белизеу, на нерезиденцијалној основи, са седиштем у Вашингтону, Марка Ђурића, Службени гласник Републике Србије бр. 49/2021

Указ о постављењу на дужност изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Комонвелту Доминици, на нерезиденцијалној основи, са седиштем у Вашингтону, Марка Ђурића, Службени гласник Републике Србије бр. 49/2021

Указ о опозиву са дужности изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Републици Казахстан, Владана Матића, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2021

Указ о опозиву са дужности изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Пољској, Николе Зуровца, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2021

Указ о опозиву са дужности изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Републици Аргентини, Јеле Баћовић, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2021

Указ о постављењу на дужност изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Сент Китсу и Невису, на нерезиденцијалној основи, са седиштем у Вашингтону, Марка Ђурића, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2021

Закон о изменама и допунама Закона о печату државних и других органа, Службени гласник Републике Србије бр. 49/2021

Закон о изменама и допунама Закона о забрани дискриминације, Службени гласник Републике Србије бр. 52/2021

Закон о родној равноправности, Службени гласник Републике Србије бр. 52/2021

Закон о изменама и допунама Закона о личној карти, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2021

Пословник о раду Етичког одбора Високог савета судства, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2021

Уредба о изменама и допунама Уредбе о начину и поступку пријема цивилних лица на службу у Војсци Србије, Службени гласник Републике Србије бр. 51/2021

Уредба о изменама Уредбе о основима и мерилима за утврђивање месечне накнаде за учешће у мултинационалној операцији и других новчаних примања припадника Војске Србије и других снага одбране за време учешћа у мултинационалним операцијама ван граница Републике Србије, Службени гласник Републике Србије бр. 51/2021

Одлуке о избору судија који се први пут бирају на судијску функцију, Службени гласник Републике Србије бр. 46/2021

Одлука о изменама и допунама Одлуке о формирању Координације за вођење преговора о приступању Републике Србије Европској унији и Тима за подршку преговорима, Службени гласник Републике Србије бр. 46/2021

Одлука о изменама Одлуке о избору чланова и заменика чланова одбора Народне скупштине Републике Србије, Службени гласник Републике Србије бр. 48/2021

Одлука о допуни Одлуке о броју и распореду изасланстава одбране Републике Србије у иностранству, Службени гласник Републике Србије бр. 51/2021

Одлука о изменама и допунама Одлуке о формирању Координације за вођење преговора о приступању Републике Србије Европској унији и Тима за подршку преговорима, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2021

Одлука о образовању Радне групе за слободно кретање грађана Западног Балкана само на основу личних карата и слободу кретања грађана трећих земаља кроз регион Западног Балкана која је препозната и у оквиру иницијативе „Мини Шенген”, ради олакшавања кретања људи, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2021

Одлука о образовању Радне групе за међусобно признавање академских и професионалних квалификација у региону Западног Балкана, а у оквиру иницијативе „Мини Шенген”, ради олакшавања кретања људи, односно квалификоване радне снаге, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2021

Одлука о поништавању Огласа за избор председника судова, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2021

Упутство за израду и спровођење плана интегритета (пречишћен текст), Службени гласник Републике Србије бр. 48/2021

Правилник о изгледу евиденција које води Агенција за испитивање, жигосање и обележавање оружја, направа и муниције, Службени гласник Републике Србије бр. 54/2021

Решење о постављењу вршиоца дужности заменика директора Управе за заједничке послове републичких органа, Катарине Зрилић, Службени гласник Републике Србије бр. 48/2021

Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори

Закон о потврђивању Уговора између Републике Србије и Републике Аргентине о изручењу, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 10/2021

Закон о потврђивању Уговора између Републике Србије и Републике Аргентине о узајамној правној помоћи у кривичним стварима, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 10/2021

Закон о потврђивању Уговора између Републике Србије и Републике Белорусије о изручењу, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 10/2021

Закон о потврђивању Уговора између Републике Србије и Републике Аргентине о трансферу осуђених лица и сарадњи у извршењу кривичних санкција, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 10/2021

Меморандум о разумевању између Министарства спољних послова Републике Србије и Министарства спољних послова и међународне сарадње Републике Италије о јачању билатералне сарадње, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 8/2021

Меморандум о разумевању о сарадњи између Министарства спољних послова Републике Србије и Министарства спољних послова Исламске Републике Иран, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 8/2021

Обавештење о датуму ступања на снагу Споразума између Владе Републике Србије и Владе Државе Палестине у области безбедносне сарадње, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 8/2021

Обавештење о датуму ступања на снагу Протокола број 15 којим се мења Конвенција за заштиту људских права и основних слобода, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 8/2021

Службени лист Аутономне Покрајине Војводине

Одлука о изменама и допуни Одлуке о избору председника и чланова одбора Скупштине Аутономне Покрајине Војводине, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 20/2021

ФИНАНСИЈЕ И ПРИВРЕДА

Службени гласник Републике Србије

Закон о изменама и допунама Закона о акредитацији, Службени гласник Републике Србије бр. 47/2021

Закон о предметима од драгоцених метала, Службени гласник Републике Србије бр. 47/2021

Закон о техничким захтевима за производе и оцењивању усаглашености, Службени гласник Републике Србије бр. 49/2021

Закон о изменама и допунама Закона о уговорима о превозу у железничком саобраћају, Службени гласник Републике Србије бр. 49/2021

Закон о измени Закона о планирању и изградњи, Службени гласник Републике Србије бр. 52/2021

Закон о изменама и допунама Закона о електронском документу, електронској идентификацији и услугама од поверења у електронском пословању, Службени гласник Републике Србије бр. 52/2021

Закон о изменама и допунама Закона о посебним условима за реализацију пројекта изградње станова за припаднике снага безбедности, Службени гласник Републике Србије бр. 52/2021

Закон о изменама и допунама Закона о пловидби и лукама на унутрашњим водама, Службени гласник Републике Србије бр. 52/2021

Закон о метроу и градској железници, Службени гласник Републике Србије бр. 52/2021

Закон о измени Закона о акцизама, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2021

Закон о заштити пословне тајне, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2021

Уредба о одређивању критеријума за доделу подстицаја ради привлачења директних улагања у аутоматизацију постојећих капацитета у области прехранбене индустрије, Службени гласник Републике Србије бр. 46/2021

Уредба о изменама и допунама Уредбе о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју у 2021. години, Службени гласник Републике Србије бр. 46/2021

Уредба о изменама и допунама Уредбе о утврђивању Програма управљања водама у 2021. години, Службени гласник Републике Србије бр. 48/2021

Уредба о измени и допуни Уредбе о критеријумима набавки за формирање обавезних резерви нафте и деривата нафте, Службени гласник Републике Србије бр. 48/2021

Уредба о изменама и допуни Уредбе о коефицијентима за обрачун и исплату плата запослених у јавним службама, Службени гласник Републике Србије бр. 48/2021

Уредба о усклађивању номенклатуре Царинске тарифе за 2021. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 50/2021

Уредба о утврђивању Програма подршке раду ноћних барова и ноћних клубова због потешкоћа у пословању проузрокованих епидемијом болести COVID-19 изазване вирусом SARS-CoV-2, Службени гласник Републике Србије бр. 51/2021

Уредба о Ценовнику одстрела ловостајем заштићених врста дивљачи за ловну 2021/2022. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2021

Уредба о измени Уредбе о утврђивању Програма подршке развоју пословне инфраструктуре за 2021. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2021

Уредба о измени и допуни Уредбе о условима и начину спровођења субвенционисане куповине нових возила која имају искључиво електрични погон, као и возила која уз мотор са унутрашњим сагоревањем покреће и електрични погон (хибридни погон), Службени гласник Републике Србије бр. 53/2021

Уредба о изменама и допунама Уредбе о условима, начину и поступку под којима се грађевинско земљиште у јавној својини може отуђити или дати у закуп по цени мањој од тржишне цене, односно закупнине или без накнаде, као и услове, начин и поступак размене непокретности, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2021

Уредба о изменама Уредбе о поступку расподеле средстава из Буџетског фонда за националне мањине, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2021

Одлука о образовању Радне групе за унапређење производње и тржишта малине у Републици Србији, Службени гласник Републике Србије бр. 46/2021

Одлука о образовању Комисије за праћење безвизног режима путовања са Европском унијом, Службени гласник Републике Србије бр. 46/2021

Одлука о образовању Заједничке групе за унапређење позиције Републике Србије на листи Светске банке „Doing Business”, Службени гласник Републике Србије бр. 48/2021

Одлука о образовању Радне групе за развој и успостављање електронског система еАграр, Службени гласник Републике Србије бр. 48/2021

Одлука о измени Одлуке о образовању Комисије за јавно-приватно партнерство, Службени гласник Републике Србије бр. 48/2021

Одлука о изменама и допунама Одлуке о Смерницама за примену одредаба Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма за обвезнике над којима Народна банка Србије врши надзор, Службени гласник Републике Србије бр. 49/2021

Одлука о измени Одлуке о условима и начину утврђивања и провере идентитета физичког лица коришћењем средстава електронске комуникације, Службени гласник Републике Србије бр. 49/2021

Одлука о допунама Одлуке о јединственој тарифи по којој Народна банка Србије наплаћује накнаду за извршене услуге, Службени гласник Републике Србије бр. 49/2021

Одлука о обављању плаћања у девизама у вези с трансакцијама с дигиталном имовином, Службени гласник Републике Србије бр. 49/2021

Одлука о спровођењу одредаба Закона о дигиталној имовини које се односе на давање дозволе за пружање услуга повезаних с виртуелним валутама и сагласности Народне банке Србије, Службени гласник Републике Србије бр. 49/2021

Одлука о начину израчунавања минималног капитала и извештавању о минималном капиталу пружаоца услуга повезаних с виртуелним валутама, Службени гласник Републике Србије бр. 49/2021

Одлука о ближим условима и начину вођења Евиденције ималаца виртуелних валута, Службени гласник Републике Србије бр. 49/2021

Одлука о образовању Координационог тела за праћење реализације имплементације Централног информационог система за обрачун зарада у јавном сектору, Службени гласник Републике Србије бр. 51/2021

Правилник о изменама и допунама Правилника о облику, садржини, начину подношења и попуњавања декларације и других образаца у царинском поступку, Службени гласник Републике Србије бр. 49/2021

Правилник о утврђивању Годишњег програма пострегистрационе контроле средстава за заштиту биља за 2021. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 49/2021

Правилник о утврђивању Програма мера заштите здравља биља за 2021. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 51/2021

Правилник о квалитету за производе рибарства, шкољкаше, морске јежеве, морске краставце, жабе, корњаче, пужеве и њихове производе, Службени гласник Републике Србије бр. 51/2021

Правилник о уклађеним износима подстицајних средстава за поновну употребу, рециклажу и коришћење одређених врста отпада, Службени гласник Републике Србије бр. 51/2021

Правилник о утврђивању усклађених износа оствареног укупног месечног прихода домаћинства, као услова за стицање статуса енергетски угроженог купца, Службени гласник Републике Србије бр. 51/2021

Правилник о утврђивању Плана издавања пригодних поштанских марака и мотива редовних издања поштанских марака, Службени гласник Републике Србије бр. 51/2021

Правилник о утврђивању Плана расподеле радио-фреквенција у радио-фреквенцијском опсегу 694–790 MHz, Службени гласник Републике Србије бр. 52/2021

Правилник о начину размене података, начину пријаве за добијање додатне новчане помоћи и начину исплате додатне новчане помоћи, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2021

Правилник о изменама и допунама Правилника о ИПАРД подстицајима за инвестиције у физичку имовину пољопривредних газдинстава, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2021

Правилник о изменама и допунама Правилника о примени трошковног принципа, одвојених рачуна и извештавању од стране оператора са значајном тржишном снагом у области електронских комуникација, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2021

Правилник о примени политике примереног коришћења, методологији процене одрживости укидања малопродајних додатних накнада за роминг и захтеву који пружалац услуга роминга подноси у сврху те процене, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2021

Правилник о изменама и допунама Правилника о условима за обављање ваздушног саобраћаја, Службени гласник Републике Србије бр. 54/2021

Правилник о обављању ваздушног саобраћаја једрилицама, Службени гласник Републике Србије бр. 54/2021

Акциони план за 2021. годину за спровођење Програма развоја јавних набавки у Републици Србији за период 2019–2023. године, Службени гласник Републике Србије бр. 46/2021

Програм заштите природе Републике Србије за период од 2021. до 2023. године, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2021

Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори

Закон о потврђивању Споразума између Владе Републике Србије и Владе Народне Републике Кине о узајамном признавању Програма АЕО Управе царина Министарства финансија Републике Србије и Програма за управљање кредитима предузећа Генералне царинске администрације Народне Републике Кине, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 8/2021

Закон о потврђивању Споразума о подстицању инвестиција између Владе Републике Србије и Владе Сједињених Америчких Држава, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 8/2021

Закон о потврђивању Анекса I Споразума између Владе Републике Србије и Владе Републике Француске о сарадњи у области спровођења приоритетних пројеката у Републици Србији, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 8/2021

Закон о потврђивању Споразума између Владе Републике Србије и Владе Руске Федерације о сарадњи у области биљног карантина и заштите биља, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 9/2021

Закон о потврђивању Меморандума између Владе Републике Србије и Владе Комонвелта Доминике о сарадњи у области пољопривреде, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 10/2021

Одлука број 1/2019 заједничког одбора ЕУ и земаља заједничког транзита од 4. децембра 2019. којом се мења Конвенција од 20. маја 1987. о заједничком транзитном поступку, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 8/2021

Одлука 2/2018 заједничког одбора ЕУ и земаља заједничког транзита од 4. децембра 2018. којом се мења Конвенција од 20. маја 1987. године о заједничком транзитном поступку, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 8/2021

Одлука 1/2018 заједничког одбора ЕУ и земаља заједничког транзита од 4. децембра 2018. у вези са позивом упућеним Уједињеном Краљевству да приступи Конвенцији од 20. маја 1987. године о заједничком транзитном поступку, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 8/2021

Одлука 1/2018 заједничког одбора ЕУ и земаља заједничког транзита од 4. децембра 2018. у вези са позивом упућеним Уједињеном Краљевству да приступи Конвенцији од 20. маја 1987. године о поједностављењу формалности у трговини робом, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 8/2021

Обавештење о датуму ступања на снагу Конвенције о житарицама, 1995, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 8/2021

Службени лист Аутономне Покрајине Војводине

Покрајинска скупштинска одлука о установљавању знака „Најбоље из Војводине”, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 20/2021

Правилник о додели средстава за суфинансирање инвестиција у опрему за производњу вина и ракије на територији АП Војводине у 2021. години, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 22/2021

Правилник о додели средстава за суфинансирање инвестиција у опрему за производњу пива на територији АП Војводине у 2021. години, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 22/2021

Службени лист Града Београда

Одлука о изменама и допунама Одлуке о управљању комуналним, инертним и неопасним отпадом, Службени лист Града Београда бр. 26/2021

Решење о приступању стратешкој процени утицаја на животну средину Стратегије развоја система јавног линијског превоза путника на територији града Београда за период до 2033. године са пресеком 2027. године, Службени лист Града Београда бр. 25/2021

Измене и допуне Програма коришћења средстава Буџетског фонда за заштиту животне средине града Београда за 2021. годину, Службени лист Града Београда бр. 31/2021

РАДНИ ОДНОСИ, ЗДРАВСТВЕНА И СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Службени гласник Републике Србије

Закон о изменама и допунама Закона о запошљавању и осигурању за случај незапослености, Службени гласник Републике Србије бр. 49/2021

Уредба о подстицајним мерама за имунизацију и спречавање и сузбијање заразне болести COVID-19, Службени гласник Републике Србије бр. 46/2021

Уредба о допуни Уредбе о мерама за спречавање и сузбијање заразне болести COVID-19, Службени гласник Републике Србије бр. 48/2021

Уредба о изменама Уредбе о критеријумима за формирање цена лекова за употребу у хуманој медицини чији је режим издавања на рецепт, Службени гласник Републике Србије бр. 48/2021

Уредба о измени Уредбе о мерама за спречавање и сузбијање заразне болести COVID-19, Службени гласник Републике Србије бр. 54/2021

Уредба о допуни Уредбе о подстицајним мерама за имунизацију и спречавање и сузбијање заразне болести COVID-19, Службени гласник Републике Србије бр. 54/2021

Одлука Уставног суда Републике Србије којом се утврђује да одредбе члана 17. став 2. и члана 18. став 2, 4. и 6. Закона о финансијској подршци породици са децом (Службени гласник РС, број 113/17), нису у сагласности са Уставом, Службени гласник Републике Србије бр. 46/2021

Одлука о највишим ценама лекова за употребу у хуманој медицини чији је режим издавања на рецепт, Службени гласник Републике Србије бр. 48/2021

Одлука о образовању Савета за особе са инвалидитетом, Службени гласник Републике Србије бр. 51/2021

Одлука Уставног суда Републике Србије којом се утврђује да одредба члана 14. став 8. Закона о финансијској подршци породици са децом (Службени гласник РС, број 113/17), у делу који гласи „ако је код надлежног органа евидентирано најмање шест најнижих основица на које су плаћени доприноси на примања која имају карактер зараде”, није у сагласности са Уставом и потврђеним међународним уговором, Службени гласник Републике Србије бр. 51/2021

Одлука Уставног суда Републике Србије којом се утврђује да одредба члана 12. став 7. Закона о финансијској подршци породици са децом (Службени гласник РС, број 113/17), није у сагласности са Уставом, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2021

Правилник о допуни Правилника о радним местима, односно пословима на којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем, Службени гласник Републике Србије бр. 46/2021

Правилник о изменама и допунама Правилника о Листи лекова који се прописују и издају на терет средстава обавезног здравственог осигурања, Службени гласник Републике Србије бр. 49/2021

Правилник о допуни Правилника о имунизацији и начину заштите лековима, Службени гласник Републике Србије бр. 52/2021

Правилник о измени Правилника о ценама здравствених услуга на секундарном и терцијарном нивоу здравствене заштите, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2021

Правилник о изменама и допунама Правилника о утврђивању цена за лабораторијске здравствене услуге на примарном, секундарном и терцијарном нивоу здравствене заштите, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2021

Исправка Правилника о изменама и допунама Правилника о Листи лекова који се прописују и издају на терет средстава обавезног здравственог осигурања, Службени гласник Републике Србије бр. 51/2021

Упутство о измени Упутства о начину примене ограничења уласка у Републику Србију лицима која долазе из држава захваћених епидемијом заразне болести COVID-19, Службени гласник Републике Србије бр. 45/2021

Упутство о измени Упутства о начину примене ограничења уласка у Републику Србију лицима која долазе из држава захваћених епидемијом заразне болести COVID-19, Службени гласник Републике Србије бр. 47/2021

Упутство о измени Упутства о начину примене ограничења уласка у Републику Србију лицима која долазе из држава захваћених епидемијом заразне болести COVID-19, Службени гласник Републике Србије бр. 48/2021

Упутство о допуни Упутства о начину примене ограничења уласка у Републику Србију лицима која долазе из држава захваћених епидемијом заразне болести COVID-19, Службени гласник Републике Србије бр. 54/2021

Наредба о измени Наредбе о радном времену и просторним ограничењима за време неповољне епидемиолошке ситуације током трајања заразне болести COVID-19, Службени гласник Републике Србије бр. 45/2021

Наредба о допуни Наредбе о радном времену и просторним ограничењима за време неповољне епидемиолошке ситуације током трајања заразне болести COVID-19, Службени гласник Републике Србије бр. 49/2021

Наредба о измени и допуни Наредбе о радном времену и просторним ограничењима за време неповољне епидемиолошке ситуације током трајања заразне болести COVID-19, Службени гласник Републике Србије бр. 54/2021

Решење о утврђивању обрачунског износа просечне годишње зараде за осигуранике који остварују право у априлу 2021. године, Службени гласник Републике Србије бр. 46/2021

Закључак Владе 05 број 53-4228/2021, Службени гласник Републике Србије бр. 46/2021

Стратегија за спречавање и борбу против родно заснованог насиља према женама и насиља у породици за период 2021–2025. године, Службени гласник Републике Србије бр. 47/2021

Сажетак Посебног извештаја о дискриминацији старијих грађана, Службени гласник Републике Србије бр. 46/2021

Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори

Закон о потврђивању Уговора о социјалној сигурности између Владе Републике Србије и Владе Квебека, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 9/2021

ОБРАЗОВАЊЕ, НАУКА, КУЛТУРА И ФИЗИЧКА КУЛТУРА

Службени гласник Републике Србије

Закон о изменама и допунама Закона о култури, Службени гласник Републике Србије бр. 47/2021

Закон о изменама и допунама Закона о спречавању допинга у спорту, Службени гласник Републике Србије бр. 47/2021

Закон о изменама и допунама Закона о оснивању Музеја жртава геноцида, Службени гласник Републике Србије бр. 49/2021

Закон о изменама и допунама Закона о средњем образовању и васпитању, Службени гласник Републике Србије бр. 52/2021

Закон о обнови културно-историјског наслеђа и подстицању развоја Сремских Карловаца, Службени гласник Републике Србије бр. 52/2021

Одлука о утврђивању Крунског венца у Београду за просторну културно-историјску целину, Службени гласник Републике Србије бр. 51/2021

Одлука о утврђивању Светосавског платоа у Београду за просторну културно-историјску целину, Службени гласник Републике Србије бр. 51/2021

Одлука о оснивању Високе школе струковних студија Ваздухопловна академија, Службени гласник Републике Србије бр. 51/2021

Одлука о броју студената за упис у прву годину студијских програма основних струковних, академских и интегрисаних студија који се финансирају из буџета Републике Србије за високошколске установе чији је оснивач Република Србија у школској 2021/2022. години, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2021

Одлука о броју студената за упис у прву годину студијских програма основних струковних студија који се финансирају из буџета Републике Србије за академије струковних студија чији је оснивач Република Србија у школској 2021/2022. години, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2021

Одлука о броју студената за упис у прву годину студијских програма мастер академских студија који се финансирају из буџета Републике Србије за високошколске установе чији је оснивач Република Србија у школској 2021/2022. години, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2021

Одлука о броју студената за упис у прву годину студијских програма докторских академских студија који се финансирају из буџета Републике Србије за високошколске установе чији је оснивач Република Србија у школској 2021/2022. години, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2021

Исправка Одлуке о оснивању Високе школе струковних студија Ваздухопловна академија, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2021

Правилник о изменама и допуни Правилника о упису ученика у средњу школу, Службени гласник Републике Србије бр. 46/2021

Правилник о допунама Правилника о Листи стручних, академских и научних назива, Службени гласник Републике Србије бр. 48/2021

Правилник о престанку важења Правилника о ближим условима за избор директора установа образовања и васпитања, Службени гласник Републике Србије бр. 52/2021

Решења о додели новчане награде за спортске резултате, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2021

Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори

Закон о потврђивању Протокола за измену и допуну Споразума између Владе Републике Србије и Владе Сједињених Америчких Држава о научној и технолошкој сарадњи, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 9/2021

Меморандум о разумевању у области омладине између Министарства омладине и спорта Републике Србије и Министарства образовања, културе, спорта и омладине

Републике Кипар, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 8/2021

РАЗНО

Службени гласник Републике Србије

Индекси потрошачких цена за април 2021. године, Службени гласник Републике Србије бр. 48/2021

Подаци о просечним зарадама и просечним зарадама без пореза и доприноса по запосленом, за март 2021. године, Службени гласник Републике Србије бр. 53/2021

2

СПИСАК ПРЕТПЛАТА НА СЛУЖБЕНА ГЛАСИЛА И ЧАСОПИСЕ ЗА ПОТРЕБЕ БИБЛИОТЕКЕ УПРАВЕ У 2021. ГОДИНИ

СЛУЖБЕНА ГЛАСИЛА

1.	СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
2.	СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ – МЕЂУНАРОДНИ УГОВОРИ
3.	СЛУЖБЕНИ ЛИСТ АП ВОЈВОДИНЕ
4.	СЛУЖБЕНИ ЛИСТ ГРАДА БЕОГРАДА

СТРУЧНИ ЧАСОПИСИ

1.	КОРАЦИ: часопис за књижевност, уметност и културу
2.	ЛИПАР: часопис за књижевност, језик, уметност и културу
3.	НАША МЕСТА: часопис за локалну самоуправу
4.	ПРАВНА ПРАКСА: часопис за примену прописа
5.	ТОКОВИ ИСТОРИЈЕ: часопис Института за новију историју Србије

ОСТАЛЕ СЕРИЈСКЕ ПУБЛИКАЦИЈЕ

1.	БИЛТЕН ДРЖАВНОГ ПРАВОБРАНИЛАШТВА
2.	БИЛТЕН ЈАВНИХ ФИНАНСИЈА
3.	БИЛТЕН МИНИСТАРСТВА ДРЖАВНЕ УПРАВЕ И ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ
4.	БИЛТЕН РЕПУБЛИЧКОГ ЗАВОДА ЗА СТАТИСТИКУ
5.	БИЛТЕН УСТАВНОГ СУДА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
6.	МЕСЕЧНИ СТАТИСТИЧКИ ПРЕГЛЕД
7.	САОПШТЕЊА РЕПУБЛИЧКОГ ЗАВОДА ЗА СТАТИСТИКУ

3

ПРЕГЛЕД СТАРИХ ПУБЛИКАЦИЈА

Излазећи у сусрет све израженијим захтевима корисника да пронађу одговор на специфична питања из професионалне праксе, кроз Информативни билтен континуирано ћемо упознавати своје читаоце са садржајима старих књига из богате ризнице библиотеке Управе. Наш фонд обухвата, између осталог, и вредне писане документе који, осим документационе, имају и научну и стручну вредност. Будући да су посредни књиге од историјског значаја, као и периодична издања и друге драгоцене библиотечке целине којима располажу постојећи фондови, овим путем настојали смо да проширимо лектуру свима онима који желе да се стручно усавшавају. Напомињемо да ове књиге (из којих дајемо само изводе) могу да се користе само у читаоници библиотеке Управе за заједничке послове републичких органа.

За овај број издвајамо:

- 1. Закон о задужбинама, донет 14. јануара 1912. године, Београд, 1912.**
- 2. Др М. Миљковић: Појам крађе, Београд, 1912.**

У наредним бројевима Информативног билтена наставићемо са приказима тематски и жанровски разноврсних публикација нашег богатог фонда.

у нови инвентар бр. _____
15 јуна 1942 год.
Београд.

ЗАКОН

о

ЗАДУЖБИНАМА

БЕОГРАД.

ШТАМПАНО У ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРИЈИ КРАЉЕВИНЕ СРБИЈЕ

1912.

МИ
П Е Т А Р I.
ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ И ВОЉИ НАРОДНОЈ
КРАЉЪ СРБИЈЕ

ПРОГЛАШУЈЕМО И ОБЈАВЉУЈЕМО СВИМА И СВАКОМЕ, ДА ЈЕ НА-
РОДНА СКУПШТИНА, САЗВАНА У ЧЕТВРТИ РЕДОВАН САЗИВ ЗА 1.
ОКТОВАР 1912. ГОД., НА ХХХИИ. САСТАЊКУ, 10. ЈАНУАРА 1912.
ГОДИНЕ, РЕШИЛА И ДА СМО МИ ПОТВРДИЛИ И ПОТВРЂУЈЕМО:

ЗАКОН
О
ЗАДУЖБИНАМА

који гласи:

Члан 1.

Задужбине су оне добротворне установе,
заводи и фондови, које су поједина лица, фи-
зичка или правна, трајно основала својим има-
њем у каквом побожном или опште корисном
циљу.

Оне добротворне установе, које су ограни-
чене само на једну или више одређених поро-
дица, не долазе у ред задужбина.

Члан 2.

Задужбина се може основати писменим ак-
том добротворовим, који је он сам написао и
потписао, иначе који је полициском или суд-
ском влашћу оверен, или тестаментом.

У акту оснивања задужбине има се изло-
жити циљ задужбини, имање том циљу наме-
њено, и ко ће имањем управљати.

Члан 3.

Задужбина правно постоји кад је одобри
Краљ у договору са Државним Саветом на пред-
лог Министра, надлежног по задатку задужбине.
За одобрење задужбине са религиозним циљем
потребно је и претходно саслушање Архијереј-
ског Сабора. Ако Министар не би одобрио по-
станак задужбине, извршиоци тестаamenta имају
права жалбе Државном Савету у року од го-
дине дана, рачунајући од дана саопштења Ми-
нистрова решења.

Одобрена задужбина уписује се у регистар
задужбина код првостепеног суда, у чијем под-
ручју задужбина има своје седиште.

Члан 4.

Лица, која би хтела још за живота свога утврдити постанак своје задужбине, тражиће, сами или преко пуномоћника одобрење.

После смрти добротворове одобрење задужбине дужан је тражити надлежни старатељски судија ако то не би учинили наследници или добротвором одређен извршилац воље његове, у року месец дана, од кад се расправи питање о важности тестаментa добротворова.

Члан 5.

Старатељски судија, пред којим се расправља питање о важности тестаментa, којим је основана каква задужбина у опште корисном циљу, или се оставља легат каквој задужбини која већ постоји, дужан је о томе извести онога Министра, који би по циљу задужбине био надлежан, како би овај могао, на случај спора о важности тестаментa, бранити на суду важност тестаментa.

Члан 6.

Кад се задужбина одобри, она постаје обавезна и за самог добротвора, од које, он, ако је у животу, не може одустати нити је у чему без пристанка надлежног Министра мењати. Добротвор односно његови наследници дужни

6

су после тога одобрења имање, означено у акту оснивања, одмах предати задужбини, осим ако би што друго било предвиђено добротворним актом оснивања задужбине.

Члан 7.

Задужбина, основана по прописима овога закона, засебна је правна личност.

Имање, којим је задужбина заснована, припада њој, а не може се сматрати као државно имање, нити се може на што друго употребити осим на оно чему је она намењена и како је намењена.

Члан 8.

Свака задужбина мора имати једно или више лица, која ће имовином њеном управљати и задужбину пред судом и изван суда заступати у границама власти, коју им дају правила завештаоцем задужбине прописана. Ако оснивалац задужбине не би оваква правила прописао, учиниће то надлежни Министар по предлогу Задужбинског Савета.

Управа над задужбином може бити поверена и коме правном лицу или којој јавној власти, и онда су законити представници ових правни заступници задужбине, ако оснивалац није друкчије наредио.

Члан 9.

Лица, којима је поверена управа задужбине, дужна су старати се, да се имање, одређено за задужбину, њој и преда, и задужбином управљати тако, како ће у свему што потпуније одговарати намерама добротворима, означеним у акту оснивања, и правилима за то прописаним, иначе солидарно одговарају за неправилну управу и штету коју својом кривицом причине задужбини.

Управа задужбине дужна је у почетку сваке календарске године објавити у »Српским Новинама« преглед прихода и расхода задужбине као и целокупног њеног имовног стања. У исто време дужна је и надлежном Министру поднети извештај о управи задужбином.

Члан 10.

Задужбинско имање одржаваће се из редовних прихода његових. Ако би за одржање или унапређење тога имања било потребно чинити издатке смањивањем задужбинског имања, онда је потребно одобрење надлежног министра, по саслушању Државног Савета.

Из прихода задужбинског имања могу се чинити издаци на помен добротвора и управне трошкове. Ако би ови трошкови прелазили 10

од сто чистог прихода задужбинског имања, потребно је одобрење надлежнога Министра.

Члан 11.

Ако се према промењеним, друштвеним или другим, приликама покаже, да је немогуће остварење циља, коме је задужбина намењена, може се променити одлука добротворова и задужбинско имање одредити сличном циљу. Ово продужење задужбине с промењеним циљем чиниће се увек законодавним путем а на предлог надлежног Министра.

Ако у акту оснивања задужбине није ближе одређен циљ, онда ће се Краљевим указом, на предлог надлежног Министра, а у договору са Државним Саветом, одредити ближи и непосредни циљ задужбине.

Члан 12.

Ако задужбина остане без управе ма из каквих узрока, или ако престане правно лице које је задужбином управљало, надлежни ће Министар поставити другу управу, осим ако оснивалац задужбине није о томе друкчије наредио.

Члан 13.

Ако се покаже потреба да се каквом задужбинско имање промени или у новац претвори

а оснивалац задужбине то није изрично забра-
нио, онда је дужна управа тражити одобрење
од Министра, које овај даје у договору са Др-
жавним Саветом. Ако је добротвор при осни-
вању задужбине забранио промену или продају
задужбинског имања, или се покаже потреба
да се нејасан смисао завештања протумачи,
онда је потребно законодавно решење.

Члан 14.

Седиште је задужбинино оно место, у коме
је управа, и према томе се одређује надлежност
судска, у колико нарочито не би било што друго
наређено.

Члан 15.

Право највишег надзора над управом сваке
задужбине припада Министру, надлежном према
циљу који задужбина има.

Члан 16.

Ако оснивалац задужбине није наредно ко
ће задужбином управљати, онда ће њоме управ-
љати Министар који је надлежан по циљу саме
задужбине; он управља и оним задужбинама,
које су изрично њему поверене на управу актом
оснивања.

Члан 17.

Према броју и важности задужбина којима поједини Министар управља, као и ради вршења надзора над оним задужбинама, којима он не управља, али које по својим циљевима спадају у надлежност његову, може при своме Министарству установити Задужбински Савет као помоћни и саветодавни орган Министров за вршење тога права.

Ако који Министар не би при своме Министарству основао Задужбински Савет, онда ће Задужбински Савет при Министарству Просвете и Црквених Послова вршити своју дужност и према задужбинама, које потпадају под остала Министарства.

Задужбински Савет је дужан:

1.) да даје мишљење Министру о свему што се тиче задужбине;

2.) да прописује правила о управи појединих задужбина, у колико их не би било у акту оснивача задужбине;

3.) да врши у име Министарства непосредни надзор над свима задужбинама, које нису поверене државној управи, већ управи појединих физичких или правних лица или одбора; да прибира и оцењује извештај и билансе сваке задужбине и по њима цени исправност рада задужбинске управе;

4.) да предлаже Министру тражење обезбеђења на имања управника појединих задужбина ради осигурања штете причињене задужбини. Првостепени ће Суд одобравати ова обезбеђења на прост захтев Министров.

Члан 18.

Задужбински Савет чине седам чланова, од којих су један члан Државног Савета и један Касациони Судија. За остале чланове узеће се лица по стручности, према врсти задужбина, над којима Министар води надзор.

Чланови Задужбинског Савета постављају се Краљевим указом. Један се од њих указом поставља за председника, а сви се постављају на три године.

Потребно помоћно особље одређује и поставља надлежни Министар. Шеф канцеларије и надзорник имања имају нарочити хонорар. Овај хонорар одређује Министар по саслушању Задужбинског Савета, а пада на терет свих задужбина, којима управља Министарство, и над којима се, по указаној потреби, ови постављају, сразмерно количини прихода појединих задужбина.

Члан 19.

Ближа правила за управљање задужбинама и вршење права надзора над задужбинским упра-

вама прописаће се Краљевом Уредбом, на предлог надлежног Министра.

Члан 20.

Задужбине су ослобођене плаћања свих такса, пореза и државних приреза.

Члан 21.

Задужбинама, које су пре овога закона отпочеле свој рад, утврђује се правни опстанак и без накнадног државног одобрења, али се све имају уписати у регистар задужбина (члан 3.) и саобразити одредбама овога закона у року од шест месеца.

Члан 22.

Овај закон ступа у живот кад га Краљ потпише, а стаје на снагу трећег дана по његову обнародовању у „Српским Новинама“, и тада губе силу и престају важити законодавно решење од 11. фебруара 1896. године, као и све што би овоме закону било противно.

Препоручујемо нашем Министру Просвете и Цркв. Послова да овај закон обнародује, а свима Нашим Министрима, да се о извршењу његову ста-

рају, властима пак заповедамо да по њему поступају, а свима и свакоме да му се покоравају.

14. јануара 1912. год.
у Београду.

П Е Т А Р С Р.

(М. П.)

*Видео и ставио државни печат,
чувар државног печата,
Министар правде,*

Др. Д. Аранђеловић С. Р.

*Председник
Министарског Савета,
Министар иностраних дела,*
Др. М. Ђ. Миловановић С. Р.

*Министар финансија,
Стој. М. Протић С. Р.
Министар унутрашњих дела,
М. Трифковић С. Р.*

*Министар војни,
почасни ађутант Њ. В. Краља,
ђенерал,*

Степ. Степановић С. Р.
*Министар просвете и црквених послова,
Љ. Јовановић С. Р.*

*Министар народне привреде,
М. Капетановић С. Р.*

*Министар грађевина,
Мих. В. Илић С. Р.*

*Министар правде,
Др. Д. Аранђеловић С. Р.*

Име др. 36193

ПОЈАМ КРАЂЕ

DE LEGE FERENDA

Предавање држато на годишњем скупу Правничког
Удружења 21. новембра 1911.

од

Д-р М. Миљковића
судије

Прештампано из АРХИВА ЗА ПРАВНЕ И ДРУШТВЕНЕ НАУКЕ.

БЕОГРАД

ШТАМПАРИЈА „ДОСИТИЈЕ ОБРАДОВИЋ“

Димитрија Гавриловића (пређе А. М. Станојевића)

(КНЕГИЏЕ ЉУБИЦЕ УЛ. БР. 6.)

1912.

I

Појам крађе у кривичном праву.

Крађа, по својој правној природи, сматра се као деликат противу имовине. Као битни елементи овога деликта, с објективног гледишта, узимају се:

- а) туђа покретна ствар; и
- б) да је ствар у туђој државини.

А субјективна страна деликта крађе састоји се у *намери, да се неправним одузимањем туђе ствари и њеним уношењем у своју државину прибави себи или коме другоме каква корист.*

Одмах, на овом месту морамо напоменути, да се, у погледу субјективне стране дела, сви писци не слажу, што нам и даје повода да се овим тако важним и посведневним деликтом позабавимо.

Римљанима, као и у опште у стварању правне науке, припада заслуга, да су дали правни појам крађе. Класично римско право правило је разлику између *furtum manifestum* и *furtum nec manifestum*. Под првим се подразумева крађа, при којој је крадљивац на делу ухваћен, и њу је закон XII таблица казнио смрћу. Иначе је старо римско право крађу сматрало као приватан деликат. За време преторства крађа је кажњена само новчано, а за време царства су поједине врсте крађе кажњене као *crimina extraordinaria*. Међутим за време Јустинијаново стајало је тужиоцу на вољу, хоће ли подићи грађанску тужбу или кривичну.

Али оно, што нас сада највише интересује, то је дефиниција крађе, која се у *Дигестама* налази и која гласи: „*Furtum est contrectatio rei fraudulosa lucri faciendi gratia, vel ipsius rei vel usus eius possessionisve* (I. 1 § 3 Dig. de furtis 47, 2). Као што се, дакле, види, у овој дефиницији истиче се нарочито моменат користољубља (*lucri faciendi gratia*).

У главном оваква дефиниција крађе прешла је и у италијанску литературу, па и у партикуларно немачко законодавство, почев од половине 18 столећа. *Animus lucri faciendi gratia* римскога права провлачи се кроз немачка партику-

ларна законодавства, од којих ћемо примера ради навести Codex Juris Bavarici Criminalis од 1757, Т. I. Cap. 2. § 1: „Ein Diebstahl wird begangen, da man aus bertrüglich und gewinn-süchtigem Gemüt, fremd bewegliches Gut, was es immer sein mag, wider Willen des Eigentümers nimmt, vorenthaltet oder obnutzet“.¹

Римско право, које је имало великог утицаја на развиће немачког права било је од утицаја и на немачко казнено законодавство у колико се оно нарочито тиче деликата, који се дотичу противно-правних односа, а крађа је несумњиво такав један деликат.

Истицање користи, као битног елемента за постојање дела крађе, налазимо и у аустриском казненом закону од 1803 у § 151: „Wer um seines Vorteils willen fremdes bewegliches Gut aus eines anderen Besitz ohne dessen Einwilligung entzieht, begeht einen Diebstahl“.

Разуме се, да је овај принцип овладао и у литератури кривичнога права у XVIII и XIX столећу, јер су писци изрично стављали као услов за постојање дела крађе *animus lucri faciendi*. Тако Лилијентал цитира од старијих писаца *Мајстера*: *Principia iuris criminalis Germaniae Communis* § 213: „*Ablatio, sine lucri animo alia intentione facta, furtum non est*“ etc. Исто тако се изражава и *Росхирт* у своме *Lehrbuch des Criminalrechts*, § 167.

Али већ у XIX столећу почињу писци да друкчије тумаче *animus lucri faciendi*. Тако Клиџ² (Klien) у својој монографији расправљајући ово питање долази до закључка, да *animus lucri faciendi* ни у римском праву није ништа друго значило до *animus rem sibi habendi*. Ова је идеја нашла одзива код многих писаца тадањег доба и они је почињу у својим делима обрађивати. Између многих аутора 19. столећа цитираћемо мишљења неколицине познатијих, како би се видело, на који се начин дошло до тога, да доцније и многа позитивна законодавства, у место пређашњег главног обележја крађе — *animus lucri faciendi* — усвојише као обележје *animus rem sibi habendi*. Гролман³ у својој расправи разлаже: „као циљ, појам крађе захтева присвајање туђе ствари, да би

¹ Lilienthal, Zeitschrift f. d. g. Strafrw. Bd. XXXII стр. 2—5.

² Revision der Grundsätze über das Verbrechen des Diebstahls, I Bd.

³ Grundsätze der Kriminalrechtswissenschaft, § 181.

се тиме ма каква корист добила, која се може добити располагањем каквим предметом“. *Абег*⁴, у своме уџбенику крив. права, идентификује *animus lucri faciendi* са *animus rem sibi habendi* додајући, да би друга намера такву радњу обележавала као самовлашће, освету, поништај ствари и томе подобно. Ово мишљење деле и *Вехтер*⁵ и *Марецол*⁶, који шта више сматра за излишно уношење овога елемента у дефиницију крађе.

Али има писаца из тога доба од великога имена као *Фајербах*⁷ *Хефтер*⁸ и *Митермајер* (у *Фајербаховом* уџбенику, 18. издање, § 319. № 3), који сматрају као потребно истицање користољубиве намере у дефиницији крађе.

Веома би нас далеко одвело опширније излагање како писаца тако и партикуларних законодавстава немачких из прве и друге половине прошлог столећа, а које нам показује неједнакост и несталност у одређивању појма крађе. Час преовлађује принцип истакнут у римском праву — користољубива намера, а час опет противправно присвајање. Опширно и детаљно излагање овога може се наћи у *Лилијенталовој* расправи „*Der Diebstahl als Bereicherungsdelikt*“.⁹

Овим кратким излагањем историјског развића појма крађе, ми смо хтели да укажемо на тај важан факат, да се као битни елемент крађе сматра намера, да се бесправним одузимањем туђе покретне ствари прибави извесна корист себи или некоме другом.

Све што је у овоме питању данас спорно и у науци и позитивном законодавству, то је: да ли у дефиницији крађе, као обележје, треба нарочито истичати намеру користољубља, или намеру за бесправно присвајање туђе покретне ствари.

Од решења овог питања зависи на које ће се гледиште ставити позитивно законодавство, а од тога опет како ће судови расправљати поједине конкретне случајеве.

Ми ћемо себи ставити у задатак, да ово питање третирамо у идућим главама ове расправе.

⁴ *Lehrb. der Strafrechtswissenschaft*, § 350.

⁵ *Lehrb. des Strafr.* стр. 277.

⁶ *Das gemeine deutsche Kriminalrecht*, стр. 472.

⁷ *Lehrb. des peincl. Rechts*, § 319.

⁸ *Lehrb. des gem. deutschen Strafr.* § 489.

⁹ *Zeitschr.* XXXII, стр. 2—13.

II

Да ли је бесправно присвајање туђе ствари уједно и користољубље?

На ово постављено питање може се прецизан одговор дати тек онда, када се ово питање и теоријски и практично осмотри.

Са теоријског гледишта, намера за извршење извеснога дела може имати разне мотиве. Као год што на пример убиство може имати за мотив освету, користољубље, отклањање какве сметње за извршење каквог другог дела и т. п., тако и бесправно присвајање туђе ствари може имати разне мотиве. Може неко присвојити себи туђу ствар, не ради какве своје или туђе користи, већ просто из освете, знајући да је та ствар њеном сопственику мила и да му прибавља велико уживање. Овакав случај може бити и код ствари од веће вредности и у том случају може се користољубље још и претпоставити. Али у случају присвајања ствари од мале и незнатне вредности немогуће је претпоставити присвајање ствари из користољубља.

Са практичног гледишта не би се такође могло бесправно присвајање туђе ствари идентификовати са користољубљем. Да би овакво схватање одвело до нелогичних и непрактичних консеквенција, ми ћемо гледати да то и практичним примерима утврдимо.

Тако на пример *A* узме из државине *B* његову сребрну табакеру, заложити је и заложницу пошље *B*-у као сопственику табакере. Очигледно је, да *A* није ствар себи присвојио, али ју је узео, да се њоме користи, јер је на тај начин дошао до извесне суме новаца. Узмимо опет исти пример али у другачијем облику. *A* узме из државине *B*-ове сребрну кутију па је однесе *B*-у, који је одавно желео да има такву кутију. У овом случају опет очигледно је, да *A* није ствар нити себи присвојио, нити се њоме користио.

Да видимо сада, каква је практична консеквенција ова два примера, с обзиром на наш садањи каз. законик.

Према § 220 к. зак. „крадљивац је онај, који туђу покретну ствар узме у намери да је противзаконо себи присвоји“.

Наш законодавац, дакле, за појам крађе тражи, противзаконо *присвајање* туђе покретне ствари.

Према томе, у нашем првом примеру, залагању *B*-ове сребрне табакере од стране *A*, не би се могло, према нашем каз. зак. узети постојање дела крађе, и ако је *A* имао користољубиву намеру коју је и остварио. *A* у другом примеру, где *A* узима из притежања *B*-овог његову сребрну табакеру — кутију — и преда је *B*-у нити има намере користољубља нити присвајања ствари себи. И у овом случају, строго узев, према дефиницији § 220. казн. зак. не би се могло узети да стоји дело крађе, јер *A* у моменту узимања кутије није имао *animus rem sibi habendi* што наш законодавац изречно тражи. Међутим наша пракса се у оваквим случајевима помаже једном простом фикцијом, да је *A* у тренутку одузимања ствари из притежања *B*-овог морао имати намеру да ствар најпре себи присвоји па да је тек за тим да или поклони *B*-у. Међутим већ и према самом принципу грађанског права у овом случају ова би фикција била недозвољена, јер *A* да би постао сопствеником, поред *animus-a rem sibi habendi* треба да има и *justus titulus et modus aquirendi*, а тога он нема.

Као што се види, из само ова два примера, наш позитивни законик дао је незгодан појам деликта крађе и садашња дефиниција може у судској пракси стварати доста тешкоћа.

Ми смо у овом одељку хтели само да укажемо на то, да се бесправно присвајање туђе ствари ни у ком случају не може идентификовати са користољубљем, као што је то учинио наш законодавац, угледајући се на свој изворник, а у идућој глави ове расправе изнећемо разна мишљења о овоме питању, из којих ћемо лако извући закључак да је садањи појам крађе како у нашем, тако и у још неким позитивним законодавствима нерационалан.

III

Мишљење појединих научара о појму крађе.

Ми смо већ у почетку ове расправе изнели дефиницију крађе, коју су још Римљани поставили били, из које се јасно види да су они као битни елеменат крађе тражили намеру користољубља. Римљани су несумњиво наши први и најбољи учитељи права, и ма да кривично право за време Римљана није било развијено, ипак појам крађе као деликта, који се дотиче имовинских односа, добио је своје битно обележје још

у римском праву. Доцнији покушаји, да се и теорија и позитивно законодавство еманципују од утицаја римскога права при одређивању појма крађе, не могу се сматрати за успешне.

О овоме је питању проливено много мастила, но ми ћемо се потрудити да овде у кратко изложимо мишљења, која ово питање третирају, те да могнемо из тога извући што поузданији закључак, какав појам крађе треба унети у позитивно законодавство.

Пре свега мора се бити с тиме начисто, да је крађа један деликат којим се угрожава једно имовинско право. Бесправним одузимањем једне покретне ствари из државине дотичног лица, њему се смањује имовина и нарушава имовно право. А субјективна страна овога деликта може бити: или у намери за увећавањем своје имовине, или за задобијањем какве користи, која не мора бити увек и материјалне природе.

Али спорно је питање код деликта крађе, да ли је његово главно обележје неправно одузимање ствари у циљу противзаконог присвајања, или је његово главно обележје извесна корист за онога, који ствар одузима.

На први мах изгледа да је за појам крађе довољно неправно одузимање ствари из туђег притежања, у намери присвајања, другим речима, одузимање ствари из туђе власти и узимање у своју власт тако да се њоме може по својој вољи располагати. Законодавац хоће да заштити својину покретних ствари тиме, што свако неправно одузимање из туђе државине, у циљу присвајања, угрожава казном.

Но ми смо већ и из раније наведена два примера видели, да према садањој дефиницији нашег казненог законика не би постојало дело крађе, ма да би, према обичном народном схватању овога деликта, а и према самој његовој природи, требало узети да дело крађе постоји.

У првој глави ове расправе наглашено је, да је у немачком партикуларном законодавству час истицана намера користољубља, час се опет задовољавало противправним присвајањем туђе ствари, и ако је први принцип преовлађивао.

Приликом израде пруског каз. законика било је доста дебате, да ли ће се у дефиницију крађе унети као захтев намера користољубља, или не. Најзад је већином гласова продрло мишљење, да намеру користољубља не треба истицати нарочито, пошто се она прећутно подразумева у самом

противправном присвајању. Главни мотив за овакву редакцију био је бојазаан, да ће користољубиву намеру бити тешко доказивати. Од тога доба почиње себи крчити пута мишљење да је за појам крађе довољно противправно присвајање туђе ствари, без нарочитог истицања користољубиве намере. Тако *Бернер*¹⁰ у својој критици пројекта каз. законика за северонемачки савез противан је био уношењу користољубиве намере у дефиницију крађе, која је првобитно гласила: „Крађу чини, ко туђу покретну ствар противправно одузме у намери, да њеним присвајањем себи или коме другоме корист прибави“ (§ 215). Но, као што горе напомену смо, благодарени критици Бернеровој и осталих, пројекат се понова вратио дефиницији пруског кривичног законика. Мотиви у главном истичу, да је за појам крађе довољна намера, да се туђа ствар присвоји, па ма из каквих мотива то било.

Пре но што овде изнесемо неколико важнијих мишљења о овом питању, морамо напоменути, да је спор у том питању потекао поглавито услед неједнаког схватања, да ли крађу треба сматрати као деликат противу *својине* или противу *имовине*. Другим речима питање је у овоме: да ли законодавац треба да заштити својину, као такву, или да се не би когод користио нашом имовином на нашу штету. Међу тим, када се загледа у суштину ствари види се, да је сав овај спор излишан. Јер крадљивац, одузимајући једну покретну ствар из туђе државине иде по правилу на то да се њоме користи, а та корист не мора увек бити материјалне природе. С друге стране, пак, одузимањем ствари из нечије државине одузима се овоме могућност да располаже дотичном ствари, а то је један од битних елемената права својине. Према томе било да се крађа сматра као деликат противу својине, било као деликат противу имовине, циљ кривичног законодавства мора бити да заштити не само право својине, као такво, већ и свако бесправно коришћење туђом имовином, пошто се тиме крњи уједно и право својине.

Занимљиво ће бити да на овоме месту изнесемо мишљење *Биндингово*¹¹ о овом питању. Тако он вели: „Напад на имовно право има за циљ, с кривичног гледишта, час једноставан, а час двогуби успех:

¹⁰ Kritik des Entwurfes eines Strafgesetzbuches, f. den Norddeutschen Bund, 1869.

¹¹ Lehrb. des gem. deutschen Strafrechts, Bes. Teil, I. стр. 242--243.

1) Или само оштећење нападнутог, као повреда ствари, оштећење без користољубиве намере; или

2) Коришћење самог нападача на право, или некога другога.

Сви деликти противу имовине или су чисто *деликти оштећења или деликти коришћења* (Bereicherungsverbrechen). У ове последње спада не само превара и изнуда, већ исто тако и утаја, крађа, разбојништво, противправна државина и т. д. Само услед погрешног схватања, да је овако коришћење чисто економске природе, скопчано са сазнањем, да тога код крађе може и не бити, може се објаснити тврђење, да данашњи немачки појам крађе није увек деликат из користољубља. (Биндинг примећује, да је некада и сам тако мислио). Присвајање туђе ствари *без вредности* исто тако је несумњиво коришћење, као што је својина по себи једно имовинско право.

Као што се из ових Биндингових разлагања види, бесмислен је спор око тога, да ли је крађа деликат противу својине или противу имовине. Главно је овде питање: треба ли при законском одређивању појма крађе ограничити се само на истицање намере за бесправно присвајање туђе ствари, или треба нарочито истаћи намеру коришћења? Ми ћемо најпре изнети мишљење једнога од новијих противника за истицање користољубиве намере, а то је *Харбургер*.¹² У својој расправи „Diebstahl und Unterschlagung“ Харбургер заступа мишљење, да је за појам крађе потпуно довољно, да учинилац дела узме туђу покретну ствар, из туђе државине, у циљу противправног присвајања. Он у своме излагању и сам признаје, да о самом значају и појимању присвајања постоји спор од вајкада. Он вели, да у томе погледу постоје три разна мишљења. По првом, и како он тврди владајућем мишљењу, под присвајањем разуме се узимање туђе ствари, у власт подобну својини, располагање њоме онако, као што и сопственик чинити може, искључујући при томе онога који на то има право. По другом мишљењу, које нарочито заступају присталице теорије, да је крађа деликат противу имовине, под присвајањем се има разумети уношење туђе ствари у своју имовину, и располагање њоме или њеном економском

¹² Vergl. Darstell. des deutschen und ausländ. Strafrechts, Bes. Teil, Bd. V. стр. 210—222.

вредношћу у сопственом интересу, искључујући онога, који на то има право. Треће мишљење заступа најновији писац о овој теми, и то је гроф *Глајснах*¹³ који под присвајањем разуме сваку радњу, којом се ствар прибавља ради искључивог уживања.

Харбургер критикује ова мишљења, а нарочито последње, наводећи, да већ и привремена употреба ствари, докле она траје, даје уживање дотичном, искључујући онога, који на ствар има право, и свакога другога, докле с друге стране, по свршеној употреби постоји намера да се ствар поврати њеном господару ради располагања њоме, дакле није у питању њено трајно одузимање, сем ако би изузетно са употребом била скопчана потрошња ствари или њено тотално или делимично смањење вредности.

Критикујући прво мишљење, Харбургер истиче, да се и у употреби једне ствари такође огледа извесно вршење власти или располагања, као код својине, а при свем том, не садржи у себи присвајање. Исто тако, вели, да се и у поништају једне ствари огледа присвајање власти сопственничке, али се ипак не може сматрати као радња присвајања ствари, већ баш нешто противно томе.

Према овоме Харбургер је противан чисто правничком и формалистичком давању појма о присвајању, већ вели да треба при одређивању овога појма посматрати ствар и са привредног или економског гледишта. Стога он заузима неку средину између ових гледишта и ослањајући се на најновију одлуку рајхсгерихта (*Entsch. Bd. XXXV. № 130. стр. 356.*) вели, да се „под присвајањем једне ствари разуме њено уношење у своју имовину, ради себе и задржавања при себи, да би или сам располагао њеном материјом, или да је, на основу сопствене воље, другоме преда“.

Међутим, када се из ближе осмотри ово мишљење, које Харбургер, као неку средину између првога и другога мишљења истиче, јасно се види, да су сва ова разна мишљења потекла отуда, што је немачко законодавство, по угледу на стари пруски к. законик, као главни субјективни елемент крађе истакло циљ „присвајања“ туђе ствари, у место „коришћења“ туђом ствари. Браниоци оне прве теорије о појму

¹³ Die Veruntreuung an vertretbaren Sachen, стр. 17.

крађе, која тражи као циљ „присвајање“ туђе ствари, увидели су, да би у извесним случајевима било немогуће утврдити постојања дела крађе, те су онда отпочели помагати се тумачењем *појма о присвајању*.

Тако н. пр. у случају када *A* узме ствар од *B*-а и заложу је, па заложницу пошаље *B*-у, онда би по појму крађе немачког и нашег законодавства било немогуће узети да постоји дело крађе. Али како би се опет овакво тумачење закона косило са народним појимањем крађе, то су онда и поједини научари и немачки *rajxсгерих* отпочели развијати теорије *о присвајању* и шта се све под тим има разумети, како би и овакве случајеве као напред наведене, могли под крађу подвести. Извесни писци правила су разлику, да ли је *A* залажући ствар *B*-ову, имао изгледа да може ствар *B*-ову и искупити, или не. У првом случају и судска пракса и наука узимају да нема дела крађе,¹⁴ а у другом случају да крађа постоји, узимајући да је у другом случају постојала у напред намера, да се ствар, односно њена економска вредност присвоји.

Међутим сва ова тумачења у погледу намере за присвајање туђе ствари постају излишна, када би се као главни елемент за појам крађе од стране позитивног законодавства тражило коришћење туђом ствари и то себи, или коме другоме.

И комисију за израду пруског к. законика и доцније писце, па и садању комисију за израду новог пројекта немачког к. законика руководи, да у дефиницију крађе не унесе и елемент коришћења с тога, што имају бојазан да све крађе од незнатне вредности неће бити обухваћене таквом дефиницијом крађе, као и случај, када на пример неко без одобрења узме туђу ствар и остави му за исту њену потпуну економску вредност.

На овај приговор има се ово одговорити. Крађа је по народном схватању бешчестећи деликат, те према томе и нема никаква разлога, да се такви случајеви увршћују у категорију крађа, као год опет што нема потребе, да се такви случајеви оставе некажњени. За њих треба прописати нарочиту одредбу, која ће и њих казнити, али разуме се блаже и без последица, које казна за крађу собом повлачи, као што су

¹⁴ Liszt, Lehrb. стр. 432; Binding, Lehrb. I. стр. 269; Olshausen, Comm. § 242.

то извесна законодавства и предвидела. Но о томе ће доцније бити нарочито говора.

Од великих поборника за истицање користољубиве намере при одређивању појма крађе морамо на првом месту поменути познатог криминалисту, проф. беч. универзитета *Ламаша*.¹⁵ У својој монографији „Diebstahl und Beleidigung“, у одељку који третира крађу, Ламаш критикује један од пројеката аустриског каз. закона (има их до сада осам) из тадањег времена, пребацујући му, што се угледа на немачки казнени законик и што се задовољава, при одређивању појма крађе, истицањем намере за противправно присвајање туђе покретне ствари. Да би Ламаш образложио своје мишљење он чини упоређење између дефиниције крађе по садањем аустр. каз. законнику и оне, коју је тадањи пројекат аустр. хтео на место садање да постави, угледајући се на позитивно немачко законодавство. Тога ради он наводи читав један низ примера у којима, према садањем аустр. каз. закону, не би постојало дело крађе, а по немачком каз. законнику и ранијем пројекту аустр. морало би се узети да дело крађе постоји.¹⁶

Пре но што би цитирали примере, које Ламаш наводи, морамо изложити дефиницију крађе садањег каз. закона аустриског. § 171. аустриског казног законика гласи: „Ко ради своје користи узме туђу покретну ствар из државине другога, без његове дозволе, чини крађу“. (§ 171: „Weg um seines Vorteiles willen eine fremde bewegliche Sache aus eines anderen Besitz, ohne dessen Einwilligung entzieht, begeht einen Diebstahl“).

Као што се види аустриски казнени законик тражи за појам крађе, поред осталог, да учинилац узима ствар *ради своје користи*.

Према овоме Ламаш наводи, да се по сад. аустр. каз. зак. не може узети да постоји дело крађе ако се из узете туђе ствари не може извући никаква имовна корист. Такви би случајеви били узимање без дозволе парчета обичне хартије, једнога цвета и т. д. *Меркел*¹⁷ назива ове случајеве „Strohhalmaffairen“.

Даље, не би се могло узети да постоји дело крађе ако

¹⁵ Diebstahl und Beleidigung. Wien, 1893.

¹⁶ Lammasch, с. о. стр. 5—12.

¹⁷ Criminalistische Abhandlungen II.

би онај, који без дозволе узима туђу ствар, оставио њеном држаоцу потпуну њену вредност, или, ако би самовласно разменуо једну ствар са каквом туђом, која је бар исте вредности.

Сем тога не би се могло узети постојање дела крађе у случајевима, када дотични узима туђу ствар у намери да се за своју тражбину наплати. Овакви случајеви могу по немачком и нашем казн. закону бити бар спорни, јер се не би могло узети да у сваком таквом случају стоји дело самовлашћа, докле се у опште не може ни говорити о делу крађе, када се позитивним зак. тражи и користољубива намера. Ако би на пример неко позајмио коме 200 динара, па му пре рока плаћања узме из фијоке толику исту суму без дозволе, онда би се у том случају, по немачком и нашем казненом закону морало узети постојање дела крађе. Самовлашће, у место крађе, могло би се узети тек онда, када би дотични већ имао и извршну пресуду да му дужник врати дужну суму, па би он то самовласно сам узео.

Несумњиво је, да би у првом случају апсурдно било осудити некога за крађу, када се има на уму, да је крађа деликат противу имовине и да она увек претпоставља користољубље на страни онога, који је врши. С тога се она сматра као бешчастеће дело.

Исто тако по аустриском казненом закону не би постојало дело крађе ни онда, када би неко извукао из цепа једноме кандидату за посланички мандат написан говор, знајући да не уме да импривизира и т. д.

Најзад у случајевима када неко узме туђу ствар без дозволе, па је затим уништи, ако ово није учињено у намери да се себи прибави нека корист, не може бити узето постојање дела крађе, ако је узета ствар, ма и најкраће време била у државини онога који ју је поништио. И ако немачки рајхсгерихт, увиђајући да је дефиниција немачког кривичног законика о крађи неподесна, налази, да у таквим случајевима нема крађе, ипак се Ламаш позива на ауторитете, као што су *Олсхаузен* и *Хелинер*, који деле противно мишљење.

Ламаш са свим доследно сматра крађу као деликат *противу имовине*, те према томе налази, да деликте, који се више тичу слободе дотичне личности, или државног поретка, не треба ни у ком случају увршћивати у ред крађе, и ако

та дела не треба оставити некажњена. Сасвим умесно наводи Ламаш, да не треба дозволити каквом милионару да он некажњено може узети туђу ствар, па оставити дотичном њену пуну вредност, али зато ипак не треба такве и сличне случајаве увршћивати у ред крађа, које учиниоцу одузимају сав углед у друштву и повлаче губитак грађанске части. Ни одредба § 228. нашег кривичног законика није у стању да ублажи консеквенце, које крађа собом повлачи, јер и у случају обештећења, квалификација дела, као таква остаје. На пример у случају, када би неки узео туђу ствар из његове државине и оставио за њу потпун еквивалент, он у том случају вређа самовласно право државине, које такође треба законом заштитити, али када се при одузимању туђе ствари не да никакав еквивалент, очигледно је ту, да се поред права државине (као фактичког стања) вређа и имовно право, те, према томе, не може бити право да се оба случаја третирају подједнако. У првом случају, вели Ламаш, вређа се једно фактичко стање, а на тај начин и сама личност, чија се воља и моћ на тај начин ништи. Док међутим код крађе постоје оба разлога за кажњење, т. ј. казни се бесправно задирање у сферу туђе воље и вређање имовине.

Исто овако неповољно изражава се *Меркел* у напред поменутој својој монографији о појму крађе немачког казненог законика. Износећи и он у својој расправи горе наведене примере он вели: „У реченоме налази се доказ, да се у дефиницији немачког казненог законика не садрже битна обележја крађе. Јер, третирање изнесених случајева као крађе, не одговара ни природи ствари ни народном појимању. У овим случајевима нема *материјалног обележја* које крађу са утајом, превару, изнуду и разбојништво спаја у једну категорију, која се има подједнако третирати и које овој даје нарочити карактер и значај према друштвеним интересима, а то је намеру, да, помоћу објекта који је из власти овлашћеног лица донет под власт извршиоца дела, себи или другоме прибави користи на штету осталих.

Слично овоме изражавају се и *Хелшнер*,¹⁸ *Биндинг*¹⁹ и *Ридорф-Штенглајн*.²⁰

¹⁸ Deutsches Strafr. II. стр. 295.

¹⁹ Normen, II. стр. 539. и ост.

²⁰ Commentar, № 24. к §-у 242.

Овакво критиковање немачког законодавства допринело је, да су доцнији аустриски пројекти а нарочито последњи пројекат аустр. казненог закона напустили становиште немачког казненог закона и усвојили старо гледиште римског права са његовим *iussum faciendi*.

Ми ћемо у идућој глави видети какво су гледиште у овом питању заузела и остала законодавства као и то, да је последњи пројекат, који се ставио на гледиште, да је крађа деликат из користољубља, садању дефиницију аустриског казненог закона проширио и допунио.

Пошто у идућој глави будемо изложили становиште разних модерних законодавстава о појму крађе, ми ћемо онда у засебној глави изнети преимућства дефиниције крађе, која као главно обележје истиче користољубље, и том приликом ћемо се изјаснити какву дефиницију крађе *de lege ferenda* треба поставити.

За сада можемо само толико напоменути, да из досадањег излагања није тешко стећи уверење, да је крађа деликат противу имовине и да према томе њено главно обележје мора бити користољубље, које се при законском одређивању појма крађе има нарочито нагласити.

Има један веома важан разлог, који говори противу ограничавања појма крађе на *противправно присвајање*, а тај је, што противправно присвајање, као што смо видели, не мора увек потицати из користољубиве намере, а крађа је, међутим, по појимању народном, такав деликат, па ју је тако у ствари схватила и правна наука, а то потврђује и сам историјски развитак појма овога деликта. Једна мала деривација од оваквог схватања развила се била у неколико у немачком праву, и то сасвим неоправдано и под утицајем формалистичког начина доказивања, или старе доказне теорије.

Услед тога се отишло до апсурдних консеквенција, те су у крају уврћивани деликти, који то по својој природи нису, а с друге стране се судска пракса мучила и довијала, да у крађе уврсти и случајеве, који то у ствари јесу, али према позитивном закону то не би могли бити.

У тежњи да се право својине што више заштити отишло се тако далеко, да се деликту крађе дао појам, који не одговара ни народном схватању овога деликта ни његовом историјском постанку.

При одређивању појма какве кривице, увек треба тежити томе, да се тој кривици да њено право обележје и да се она јасно издвоји од кривица, које би се, по својим карактерним знацима додиривале. На пример између крађе и поништаја туђих ствари биће у многим случајевима тешко правити разлику, ако се при дефинисању крађе, као битни елемент не истакне користољубива намера. А то може имати веома штетних последица, јер је крађа бешчастећи деликат, који повлачи собом губитак грађанске части и полицијски надзор.

А сада да видимо, какво гледиште заузимају у овом питању данашња модерна законодавства.

IV

Становиште позитивног законодавства о појму крађе.

Ако бацимо један поглед на упоредно законодавство у погледу овог питања видећемо, да и законодавства заступају разна гледишта исто онако, као што је случај и у науци.

Има, пре свега, неколико законодавстава која не дају никакву дефиницију о крађи. Та законодавства су: шведско, данско, финско, енглеско и јапанско. Сва ова законодавства претпостављају, да је и у народној свести и у правничком свету утврђен појам крађе, те га њихови кривични законици и не одређују. Тако на пример фински у § 228. вели: „Ко учини просту крађу, казниће се први пут затвором о води и хлебу најмање од пет дана“ и т. д.

А § 235. јапанског кривичног законика гласи: „Ко другоме украде ствар од вредности, казниће се због крађе робом до 10 година“.

Несумњиво је, да правна свест једнога културног народа може бити толико развијена, да она сама даје појам о каквом деликту, али се у кривичноме праву данас тражи тачно законско обележје за сваку поједину кривицу, јер од тога зависи и одређивање и примена казне. Судска пракса изобилује компликованим и спорним случајевима, те је веома неупутно остављати увек судијама, да у конкретном случају, према своме нахођењу квалификују дело. Баш код деликата противу имовине има случајева, који се једно другом приближују по својим карактерним знацима, да је њихову квалификацију могуће одредити тачно само онда, ако је и законодавац при одређивању појма те кривице јасно истакао

њене битне елементе. Као што раније помену смо између крађе и поништаја ствари могло би често бити сумње које дело постоји, ако дефиниција, ових деликата није тачно опредељена. Овакви случајеви могу бити спорни и у случају кад законодавац одреди појам крађе, али не истиче нарочито намеру коришћења, као што је случај код немачког нашег и још неких законодавстава. На пр. неко узме из туђег притежања бесправно једну ствар и уништи је. Према нашем к. зак. тражи се, да је учинилац узео ствар у намери, да је противзаконо себи присвоји. Апстрахујући околност што крадљивац никада не може стећи право својине на украденој ствари, јер му оскудева *justus titulus et modus acquirendi*, крадљивац, који уништи туђу ствар, може се увек бранити да је ствар узео и уништио из освете, а не ради присвајања, док је он може бити имао намеру да се ствари користи и користио се, па онда је тек уништио, кад је држао, да ће се његова кривица обелоданити.

Из овог једног примера није тешко увидети, да је неодређивање појма крађе од стране законодавства непрактично и нецелисходно, а уједно видимо и то, да је неистичање користољубивог циља такође од штете по сам појам крађе.

У другу категорију долазе државе и законодавства која ограничавају појам крађе на намеру противзаконог присвајања туђе ствари. У ова законодавства спадају фран. (члан 379.), мексиканско (члан 368.), белгиско (члан 461.), холандско (§ 310.), бугарско (члан 313.), португалско (члан 421.), руско (§ 581.), већина швајцарских кантона, немачко (§ 242.), наше (§ 220.) и мађарско (§ 333.).

На првом месту морамо напоменути да су горе наведени казнени законици старијег порекла, сем бугарског и руског јер се бугарски датира од 1896., а руски од 1903. Француски, као најстарији међу горе наведеним казним законцима, датира се од 1810. Овај кривични кодекс који је донет за владе Наполеона I., дакле после велике револуције, имао је у овом питању као главни циљ, да заштити што јаче својину као такву, не истичући у својој дефиницији ни намеру присвајања туђе ствари ни намеру користољубља. Члан 379. Code penal-а гласи: „Quiconque a soustrait frauduleusement une chose, qui ne lui appartient pas, est coupable de vol“.

Као што се види фран. кривични законик за појам крађе тражи само, да неко на преваран начин одузме ствар, која

није његова, па ма у ком то циљу било. Исту овакву дефиницију даје и члан 421. португалског к. законика, а сличну њој налазимо и у члану 368. мексик. кривичног законика.

Могли би се онда упитати, зашто се и ова законодавства увршћују у категорију оних, која за појам крађе траже противзаконно присвајање туђе ствари. Ми налазимо да ово долази отуда што ова законодавства сматрају као крађу само недозвољено узимање туђе ствари (члан 368. мекс. кривичног закона), а француски и португалски истичу нарочито, да то узимање ствари треба да је фразулозно, дакле да се оснива на превари. Ми се нећемо упуштати у детаљну критику овакве дефиниције крађе, али ћемо напоменути, да оваква дефиниција крађе претпоставља и намеру присвајања туђе ствари и намеру користољубља, наравно, ово последње само онда, ако ствар учиниоцу дела може ма у чему користити. Међутим законодавства која нарочито истичу у дефиницији крађе намеру противправног присвајања јаче ограничавају појам крађе од првих. Но у сваком случају, по нашем мишљењу ни једно од поменутих законодавстава не даје довољно јасан ни опредељен појам крађе, а из разлога које смо раније изнели, и као што се надамо, довољно и образложили. Јер чим законодавац полази са гледишта претпоставака, као поменута романска законодавства, то је већ несигурна и несолидна основа, на коју законодавац поставља своје норме. Јер сматрати у сваком случају као крађу узимање туђе ствари, па ма то било и фразулозно, без обзира на намеру учиниоца, у најмању руку је строго и нецелисходно.

Да пређемо сада на законодавства треће категорије, која за појам крађе, поред бесправног узимања туђе ствари траже и користољубље. У ову категорију долазе од позитивних ова законодавства: италијанско (члан 402.), шпанско (530.), републике Чили (члан 432.), аустриско (§ 171.), норвешко (§ 257.), Кантон Тесин (члан 359) и сијамско (§ 228.). А од пројекта долазе у ову групу: швајцарски пројекат од 1908. (члан 83.) и аустриски (§ 335.).

Немачки пројекат од 1909. године (§ 269.) остао је веран традицији старог пруског и садањег немачког казненог законика, задржавајући и сада намеру за противправно присвајање као битни елемент за појам крађе. Овако конзервативно држање комисије за израду немачког пројекта није

остало некритиковано и проф. на универ. у Гисену *Мутер-мајер* у својој расправи²¹ изразио се противу гледишта немачкога пројекта.

Противу становништва немачкога пројекта изјаснио се и тако звани професорски пројекат, који је публикован ове године под насловом: „Gegenentwurf zum Vorentwurf eines deutsch. Strafgesetzb.“ Ово није пројекат, који носи тип службени, већ је просто израђен приватном иницијативом од стране четири универзитетска професора, који као научари и криминалисте уживају велики глас а то су: три берлинска професора *Кал*, *Лист* и *Голдшмит* и професор хајделбершког универзитета *Лилијентал*.

Из свега овога јасно се види тенденција новијег законодавства, да при одређивању појма крађе стане на право гледиште и да као битни елемент истакне намеру за коришћењем, јер се само на тај начин може најпоузданије заштити право имовине и повући тачна граница између крађе и деликата, који и ако се дотичу туђег имовног права, ипак нису крађа, већ вређање имовинских права, које свакако такође треба казнити, али ни у ком случају као крађу, нити њиховим учиниоцима ударити онакав жиг, као што је то случај код крађе.

На завршетку ове расправе потребно је да изнесемо мишљење како треба редиговати дефиницију крађе и какве су користи и преимућства такве дефиниције према садашњој и уједно и према дефиницији какву је дао и садашњи пројекат кривичног законика.

V

Како треба дефинисати крађу у казн. зак. и преимућства такве дефиниције према садашњој.

Ми смо већ раније нагласили да се крађа има сматрати као деликат противу имовине, те према томе и законодавац мора тежити томе, да то право заштити што је могуће јаче т. ј. да свако крњење или нарушавање овога права пропрати извесном казном. Међутим и из наведених примера у овој расправи а и иначе познато је, да неко може напасти на наше имовинско право, а да нити себи присвоји нашу ствар,

²¹ Diebstahl, Unterschlagung, Raub, Erpressung, у делу Reform des Reichstrafgesetzbuchs, стр. 348—356.

нити да себи прибави какву материјалну корист. Ово ће, свакако, бити ређи случај али се ипак дешава и може десити. С тога је потребно појам крађе одредити тако да се дефиницијом обухвати и радња управљена на то, да се прибави корист било себи, било некоме другоме. Садања одредба о крађи очигледно не обухвата и такву радњу, која је у самом почетку и при њеном предузимању управљена на прибављање користи некоме другоме, а не себи. И § 220. кривичног законика и § 260. нашега пројекта траже намеру да се ствар узме ради противзаконног присвајања. Разуме се, да браниоци оваквог одређивања појма крађе увек тврде, да чим је неко туђу ствар бесправно узео, да ју је одмах и присвојио, па ако би је он одмах другоме дао или поклонио, да он то чини као и сопственик, располажући том ствари неограничено. Међутим, по нашем мишљењу, онај, који узима бесправно туђу ствар из туђе државине, не постаје тиме сопственик јер му недостаје *justus titulus et modus aquirendi*. Према томе отпада и фикција да крадљивац дајући туђу ствар другоме чини то као сопственик. Много је дакле боље и одређеније, када законодавац намеру присвајања и не помиње већ просто казном забрањује бесправно одузимање туђе ствари у намери да тиме себи или коме другоме прибави какву корист.

Бесправно одузимање туђе ствари може се чинити у намери да се тиме користи себи или коме другоме, или да се та ствар уништи, не би ли се њен сопственик или уживалац оштетио. У првом случају стоји дело крађе, а у другоме поништај туђе ствари. Ни у једном од ових случајева не мора постојати намера за присвајањем дотичне ствари. Када на пример неко узме туђу ствар без дозволе, па је заложити и пошље сопственику заложницу, он је се очигледно користио туђом ствари, без намере да је себи присвоји, па ипак зато оштетио је сопственика и користио се бесправно туђом ствари. Али по садањем крив. закону не би било могуће узети у овом случају постојање дела крађе, јер нема намере за присвајањем туђе ствари. Исто тако не би се смело тврдити да постоји дело крађе када неко узме туђу ствар и одмах је однесе и преда другоме.

С тога је за појам крађе потребно не само истаћи као главни елемент крађе користољубље, већ се оно мора проширити и на друга лица, сем учиниоца.

Старија законодавства, која су као битни елеменат крађе истакла користољубље, нису нарочито наглашавала корист другог лица, а аустриски шта више нарочито истиче само корист учиниоца дела „um seines Vorteiles willen“ те им с тога мора непотпуност пребацити. Новија законодавства, међутим, увиђајући непотпуност старијих законика, нарочито наглашавају корист себи или коме другоме. Тако је учинио норвешки к. зак. § 257., а тако чине и сви поменути нови пројекти, изузев немачког, који чини изузетак и који се држи упорно гледишта старог пруског и садашњег немачког к. законика.

Но и новија законодавства, односно пројекти, нису баш дословце подједнако дала дефиницију крађе, већ међу њима има неких малих варијација које очигледно иду на то, да што је могуће више искључе нејасност и спорне случајеве.

Ми ћемо овде цитирати дефиницију аустриског пројекта (§ 335.), који се готово потпуно подудара са дефиницијом немачког против пројекта (Gegenentwurf) и упоредићемо је са чл. 83. швајцарског пројекта, па ћемо се онда изјаснити за дефиницију, која би по нашем мишљењу била најподеснија.

§ 335. аустријског пројекта гласи: „Wer eine fremde Sache einem anderen wegnimmt, um durch deren Aneignung sich oder einem dritten einen unberechtigten Vermögensvorteil zuzuwenden, wird mit Gefängniss bis zu sechs Monaten bestraft“. (Срп. превод: „Ко другоме одузима туђу ствар, да би њеним присвајањем прибавио себи или некоме трећем противправну имовинску корист, казни ће се затвором до шест месеци“).

А члан 83. швајцар. пројекта гласи овако: „Wer eine fremde Sache jemandem wegnimmt, oder einer fremden elektrischen Anlage Energie entzieht, um sich oder einen anderen damit zu bereichern, wird... bestraft“. (Срп. превод: „Ко некоме одузме туђу ствар или из туђе електричне инсталације струју (енергију) одузима, да би себи или другоме коме корист прибавио, казниће се...“).

Апстрахујући помињање електричне струје (енергије), која се не мора у дефиницију уносити, јер се о њој може нарочита одредба донети, као што је то и наш пројекат учинио у § 259. нама изгледа одредба швајцар. пројекта боља, јер она није у стању да изазове никакву сумњу у конкретном случају.

И аустријски пројекат и немачки професорски пројекат, па и норвешки кривични зак. помињу присвајање, и ако не као крајњи циљ, а оно у толико, да учинилац присвајањем, иде на то, да себи или коме другоме прибави какву противправну корист. Швајцарски пројекат, међутим, задовољава се само фактом одузимања туђе ствари, да би се тиме себи или коме другоме прибавила корист.

Ван сваке сумње да је оваква дефиниција крађе најпростија и најјаснија и да је истицање ма ког другог елемента непотребно, па шта више може бити и штетно. Нарочито истицање *противправног* одузимање ствари као и *противправне* користи излишно је, јер одузимање ствари по каквом правном основу, као и корист по таквом основу, не могу бити кажњиви.

Према наведеноме ми би предложили оваку дефиницију крађе: „Ко из туђе државине узме туђу ствар, да би себи или коме другоме прибавио какву корист, казниће се“.

Овакву дефиницију предлаже и професор Лилијентал у својој поменутој расправи.

Сада је на реду да укратко изнесемо преимућства оваквог дефинисања крађе према појму крађе по нашем садашњем к. зак. и новом пројекту. Та преимућства била би ова:

1). Повукла би се тачна граница између крађе и повиштаја туђих ствари што сада апсолутно није случај, као што смо већ напред изложили и утврдили:

2). Извесни случајеви, које је данас тешко или немогуће уврстити у ред крађа, по себи би дошли у ову категорију, јер се *присвајање* туђе ствари не тражи као битни елемент крађе. Примери: Залагање туђе ствари и шиљање заложнице сопственику ствари; узимање ствари нечије и предавање неком другом лицу и т. д.

3). Случајеви одузимања предмета без икакве материјалне или са свим незнатне вредности, као и случајеви у којима неко узме туђу ствар, оставив њему потпуну вредност, не би се могли уврстити у ред крађа. По садањем к. закоником нашем и немачком мора се у оваквим случајевима узети постојање дела крађе. Без обзира на то, што би у оваквим случајевима, изузев случаја опасне крађе, казна била мала или у случају § 228. каз. закона учинилац био ослобођен казне, ипак је неправо у таквим случајевима ударати дотичним ли-

цима жиг бешчашћа, јер се крађа увек сматра као бешчаштећи деликат.

Али, разуме се по себи, да се ни у оваквим случајевима, баш с обзиром на неприкосновеност имовинског права и својине као једног таквог права, не могу оставити без казне. И заиста и аустријски и швајцарски и немачки противпројекат (професорски) предвиђају нарочито случајеве одузимања туђих ствари, без намере за коришћењем, не увршћујући их у ред крађа. Оваква солуција овога питања је најбоља и најцелисходнија. Тако аустријски пројекат поред крађе предвиђа још у § 345. „Eigenmächtige Aneignung“ (самовласно присвајање) а у § 347. „Entfremdung“ (одузимање туђе ствари). У првом случају предвиђа се присвајање туђе ствари без намере коришћења, а у другом случају одузимање туђе ствари од незнатне вредности за непосредан потрошак, или за непосредну употребу за себе или кога другог. (На пр. узимање туђих дугмади за кошуљу и т. д.). У оба случаја казне су сразмерно мале и кривац се казни на тужбу оштећенога. Сличне одредбе има и швајцарски пројекат у члану 246. и 248. и професорски пројекат у § 300. и 301.

Било да се овакви случајеви предвиде једном или двема подесним одредбама, у сваком случају ове случајеве треба издвојити из категорије крађа, јер се то противи и само појимању народа, који под крадљивцем разуме поквареног човека, који хоће да се бесправно користи туђом имовином, а и са правног гледишта било би нецелисходно изједначити дело извршено из користољубља са кривицом у којој се више огледа самовласност или ђуд, или најзад нужда. (Ако неко услед глади узме хлеб са ћепенка фурунџиског). Овим својим излагањем, које због одређеног циља — предавања — и ограниченог времена и простора, није могло узети веће размере, потрудили смо се да докажемо нецелисходност појма крађе, какав се данас налази у неким старијим законодавствима, па и у нашем, и мита више и у новом пројекту к. закона, а у колико смо у томе успели, то је на слушаоцима (односно читаоцима) да сами, по довољном размишљању оцене.

4

ПРЕГЛЕД НОВИХ КЊИГА

1. ЗАКОН О ЈАВНИМ НАБАВКАМА
Нови Сад: Paragraf Lex, 2020.
2. ПРИРУЧНИК ЗА ПРАКТИЧНУ ПРИМЕНУ ЗАКОНА
О ЈАВНИМ НАБАВКАМА: СТРУЧНИ КОМЕНТАРИ, ТУМАЧЕЊА, МОДЕЛИ
АКАТА И ПОДЗАКОНСКИ АКТИ
Нови Сад: Paragraf Lex, 2020.
3. КОМЕНТАР ЗАКОНА О ЈАВНИМ НАБАВКАМА:
ПО ЧЛАНОВИМА
Нови Сад: Paragraf Lex, 2020.
4. СПРОВОЂЕЊЕ И КОНТРОЛА ПОСТУПАКА
ЈАВНИХ НАБАВКИ
Вук Цуцић
Београд: Службени гласник, 2020.
5. УПОРЕДНО УСТАВНО ПРАВО
Ђузепе де Верготини
Београд: Службени гласник, 2015.
6. НАКНАДА НЕМАТЕРИЈАЛНЕ ШТЕТЕ
Здравко М. Петровић, Наташа Мрвић Петровић
Београд: Службени гласник, 2012.
7. ПРИРУЧНИК ЗА КРИВИЧНИ ПОСТУПАК:
СУДСКА ПРАКСА, ОБЈАШЊЕЊА, ОБРАСЦИ,
ПРИМЕРИ И ШЕМА КРИВИЧНОГ ПОСТУПАКА
Иван Дузлевски, Никола Пантелић
Београд: Службени гласник, 2020.
8. ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ У ГРАЂАНСКИМ СПОРОВИМА: У
ПРАКСИ ЕВРОПСКОГ СУДА
ЗА ЉУДСКА ПРАВА
Јелена С. Миленковић
Београд: Службени гласник; Факултет за европске правно-политичке студије,
2019.
9. МЕЂУНАРОДНА АРБИТРАЖА: СА ОДАБРАНИМ ПРИЛОЗИМА
Маја Станивуковић
Београд: Службени гласник, 2013.
10. СРБИЈА И ЕВРОПСКИ СУД ЗА ЉУДСКА ПРАВА
Марко Сладојевић
Београд: Службени гласник, 2017.
11. КРИВИЧНА ДЕЛА ПРОТИВ ПОЛНЕ СЛОБОДЕ
Милан Шкулић
Београд: Службени гласник, 2019.

12. ВЕШТИНА ПИСАЊА ПРВОСТЕПЕНЕ КРИВИЧНЕ ПРЕСУДЕ: ПРИРУЧНИК
ЗА КРИВИЧНЕ СУДИЈЕ И ПРИПРЕМУ ПРАКТИЧНОГ ДЕЛА
ПРАВОСУДНОГ ИСПИТА
Миодраг Мајић
Београд: Службени гласник, 2020.
13. КРИВИЧНО ПРОЦЕСНО ПРАВО:
ПРАКТИКУМ ЗА ПРИПРЕМУ ПРАВОСУДНОГ ИСПИТА
Миодраг Мајић
Београд: Службени гласник, 2020.
14. ПРАВНА ЗАБЛУДА У КРИВИЧНОМ ПРАВУ
Никола Вуковић
Београд: Службени гласник, 2019.
15. ПРАВО ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ
Предраг Димитријевић
Београд: Службени гласник, 2020.
16. УВОД У ПРАВО
Радомир Д. Лукић
Београд: Службени гласник, 2020.
17. ЛИШЕЊЕ РОДИТЕЉСКОГ ПРАВА:
МАТЕРИЈАЛНОПРАВНИ И ПРОЦЕСНИ АСПЕКТИ
Ранка Вујовић
Београд: Службени гласник, 2019.
18. СПРЕЧАВАЊЕ И СУЗБИЈАЊЕ НАСИЉА У ПОРОДИЦИ
Саша Марковић
Београд: Службени гласник, 2018.
19. ПРАВО ИНТЕЛЕКТУАЛНЕ СВОЈИНЕ
И ИНФОРМАЦИОНО ДРУШТВО
Слободан Марковић
Београд: Службени гласник, 2018.
20. ЉУДСКА ПРАВА И УСТАВНА ДЕМОКРАТИЈА:
УСТАВНИ СУДИЈА ИЗМЕЂУ НЕГАТИВНОГ
И ПОЗИТИВНОГ АКТИВИЗМА
Цирил Рибичич
Београд: Службени гласник; Уставни суд Републике Србије, 2012.
21. РЕЧНИК КЊИЖЕВНИХ РОДОВА И ВРСТА
Београд: Службени гласник, 2015.
22. У СЛУЖБИ ЊЕНОГ ВЕЛИЧАНСТВА:
УЛОГА ОБАВЕШТАЈНИХ СЛУЖБИ УЈЕДИЊЕНОГ КРАЉЕВСТВА У
КРЕИРАЊУ СВЕТСКОГ ПОРЕТКА
Горан С. Николић
Београд: Службени гласник, 2020.

23. ЕНЦИКЛОПЕДИЈА ИНДУСТРИЈСКИХ ОДНОСА
Београд: Службени гласник, 2015.
24. АРАПСКО-СРПСКИ РЕЧНИК
Драгана Кујовић
Београд: Paidea; Службени гласник, 2017.
25. МЕЂУНАРОДНИ ПОЛОЖАЈ СРБИЈЕ
Милан С. Пироћанац
Београд: Службени гласник, 2019.
26. ФИНАНСИРАЊЕ ПРОЈЕКТА
Милоје Обрадовић
Београд: Службени гласник, 2019.
27. ЛЕКСИКОН СРПСКОГ ПРОСВЕТИТЕЉСТВА
Мирјана Д. Стефановић
Београд: Службени гласник, 2009.

PREPORUČUJEMO

1. Ivan Stevanović: **VIZANTIJSKA CRKVA: Obrazovanje arhitektonske slike svetosti: preispitivanja, problematika i perspektive proučavanja vizantijske sakralne arhitekture** / Beograd: Evoluta, 2018.

Preuzeto sa sajta:

<https://www.makart.rs/knjige/knjiga-vizantijska-crkva-obrazovanje-arhitektonske-slike-svetosti-ivan-stevovic-38065>

Ivan Stevović vizantijsku crkvu posmatra kao trodimenzionalnu sliku i u svom delu *Vizantijska crkva : obrazovanje arhitektonske slike svetosti* daje novi, integralni pogled na sakralnu arhitekturu koja se tradicionalno proučava kroz detalje. Akcenat se stavlja na zlatno doba vizantijske arhitekture i odgovara na pitanje kako crkve iz ovog perioda oslikavaju poimanje svetog kod srednjovekovnog čoveka.

Magistralni tok proučavanja arhitekture vizantijske crkve predugo je u dubokoj senci ili pod neadekvatnim svetlom ostavio vremenu tumačenje celine njenih najvažnijih svojstava, njene raznovrsne i vrhunski slojevite slike svetosti. Jer uistinu je teško zamisliti da je čas pre ulaska u dom Gospodnji, prosečni Romej u crtežu trijumfalnog luka na fasadama prepoznavao trodelnu podelu prostora crkve upisanog krsta s kupolom. Prepoznavao je, međutim i izvesno, nešto sasvim drugo, mnogostruke vizuelne kodove kojima je svetost bila iskazivana.

2. Šarl Dil: **MLETAČKA REPUBLIKA: Istorija Venecije** / Beograd: Evoluta, 2019.

Preuzeto sa sajta: <https://www.makart.rs/knjige/knjiga-mletačka-republika-sarl-dil-38948>

– Mletačka republika – otelotvoreni san u službi časti i profita

Pred čitaocem se nalazi knjiga posvećena fenomenu jednog neobičnog grada, koji se od ribarskog naselja na peščanim sprudovima uzdigao do kolonijalne imperije, čije su flote suvereno krstarile Mediteranom i gospodarile mnogim njegovim lukama i obalama. Reč je, naravno, o Veneciji ili Mletačkoj republici. Autor ove studije je ugledni francuski istoričar Šarl Dil (1859–1944), profesor univerziteta i osnivač Katedre za istoriju Vizantije na Sorboni. Suptilne i istovremeno čvrste niti vezivale su Veneciju za Carstvo Romeja, te stoga ne treba da čudi datost da se pisanja istorije Mletaka poduhvatio jedan vizantolog. Premda je ova knjiga davno napisana, njena pojava u prevodu na srpski jezik je veoma dragocena. Čitalačka publika u Srbiji, izuzev vrednih proučavalaca istorije srednjeg veka i ranog modernog doba, uglavnom nije upoznata s činjenicom da su veze Srba i Venecije bile izuzetno jake počev od prvih izvorima posvedočenih kontakata iz sredine i druge polovine IX veka, kada su ratoborni

Neretljani zadali mnogo glavobolje duždevima Pjetru Tradoniku i Pjetru Kandijanu I, pa do pada Prejasne republike pred pobedonosnom Napoleonovom silom 1797. godine. Istorija Srba bila bi mnogo siromašnija da pisana svedočanstva o njoj nisu sačuvana u Mletačkom arhivu (Archivio di Stato di Venezia), Muzeju Koror, Marčani i mnogim drugim muzejskim, bibliotečkim i arhivskim fondovima i zbirkama u vlasništvu ustanova kulture, naučnih instituta i privatnih lica. U srednjem veku mnogi srpski vladari i velikaši uživali su prava mletačkih građana, mletački trgovci su često dolazili u luke, gradove i trgove pod srpskom vlašću, trgovalo se i pregovaralo, sklapana su savezništva, a ponekad se i ratovalo. Kretanje ljudi i robe neminovno je uslovalo i razmenu ideja. U vreme Balšića i Crnojevića, despota Stefana Lazarevića i Đurđa Brankovića, i posebno nakon nestanka srpske srednjovekovne države, delovi srpskog naroda živeli su pod vlašću Mletačke republike. Mnogi Srbi i drugi Južni Sloveni, počev od poslednjih decenija XIV veka, spas od zavojevača tražili su u gradu na lagunama. U njemu su bili poznati pod zajedničkim nazivom Schiavoni. Sećanje na njih čuva jedno od najreprezentativnijih šetališa u današnjoj Veneciji – Riva degli Schiavoni u neposrednoj blizini Trga Svetog Marka i Duždeve palate. Skjavoni su uspeli da u Veneciji stvore svoju školu, bratovštinu i gostoprimnicu, a kao zaštitnike uzeli su dobro poznate svetitelje iz zavičaja, Svetog Đorđa i Svetog Trifuna. Uprkos predočenim činjenicama, zapanjujuće je mali broj naslova posvećenih istoriji Venecije koji se mogu naći u knjižarama na srpskom govornom području. Premda jedna od omiljenih turističkih destinacija, Venecija ne izaziva veliko interesovanje čitalačke publike. Njena istorija je prebogata, ona je riznica remek-dela vizuelnih umetnosti, nadahnjujućih i zastrašujućih predanja, historiografskih svedočanstava, književnih dela raznorodnih žanrova, osobenih scenskih umetnosti. Grad stvoren u snu Svetog Marka, u čudesnoj viziji koju je Jevanđelista doživeo na Rivoaltu (Rijalto), peščanom sprudu na koji je pristao zbog jakog nevremena. Njegov skromni brod oštećen je na putu prema Akvileji. Velelepni grad iz Jevanđelistine vizije vremenom je postao stvarnost. Studija Šarla Dila prati ovaj razvoj od skromnog naselja na sprudovima između kojih je tekla reka, današnji Canal grande, s ribarskim kućicama, baštama, stablima voćaka i vinogradima, do pouzdanog saveznika Romejskog carstva. Krvava pobuna iz 976. godine, u kojoj je grupacija na čelu s Orseolima odnela pobedu nad porodicom Kandijano, odredila je dalju sudbinu Venecije. Masakrirani dužd Pjetro Kandijano IV i njegovi istomišljenici zalagali su se za uspostavljanje čvrstih veza sa zaleđem, stvaranje poseda na kopnu, uključivanje grada u feudalni sistem i privredne tokove karakteristične za čvrsto tle izvan lagune. U političkom smislu to je značilo oslonac na tek stvoreno Rimsko-nemačko carstvo. Orseoli su pogled okretali ka Vizantiji, ka dalekom Konstantinopolju, a napredak su videli u razvoju pomorske trgovine. Tako se dogodilo da je Venecija 1205. posedovala kolonijalno carstvo na Levantu. Jadransko more je već neko vreme slovalo za njen zaliv. Posede na kopnu – Terraferma – počela je da stvara tek od XIV veka. Šarl Dil kontinuirano prati razvoj mletačke politike, njenu borbu za samostalnost u odnosu na Romejsko carstvo. Autor posebnu pažnju poklanja razvoju državnog uređenja, u mnogo čemu jedinstvenog, u kome su se skladno prepleli elementi monarhijskog i oligarhijskog uređenja s bleđim proplamsajima nekadašnjih prava stanovnika lagune da o stvarima od presudnog značaja odlučuju zajednički. Složeni sistem veća i magistratura prikazan je izuzetno razumljivo. Na više mesta govori se o ekonomskom pragmatizmu i značaju profita kao jedne od glavnih vrednosti kojoj se težilo u javnom i privatnom životu. Šarl Dil objašnjava da je ekonomsko blagostanje u Veneciji stvaralo atmosferu zadovoljstva među građanima, što je ublažavalo tenzije između patricijata i nižih društvenih slojeva uprkos čvrstoj kontroli organa vlasti. Premda se ova teza danas može posmatrati iz više različitih uglova, ona je u osnovi izdržala sud vremena. Stvaranje prekomorskih poseda – Stato da mar – iziskivalo je razvoj novih magistratura. Mletačkoj diplomatiji posvećeno je posebno poglavlje. Šarl Dil je dosta prostora ostavio i onoj drugoj Veneciji, izvan ratova, virtuoznih diplomatskih odmeravanja, profita i kolonijalnog carstva – gradu Veneciji u kome se odvijao život na mnogo različitih nivoa. Ton su mu davali slikari, vajari, pisci, putnici, strane diplomate, državnici u prolazu, ljudi različitog porekla i rasa, kurtizane-pesnikinje prefinjenih manira i zavodljivog intelektualnog stava. Šarl Dil

venecijanski karneval posmatra fenomenološki. Junaci posebnih poglavlja su Crkva Svetog Marka i Duždeva palata, ondašnji i ovdašnji simboli Venecije, njene moći, lepote i trajanja. Pisac čitaoca sugestivno uvodi u vreme izgradnje velelepne crkve, kada je prostor oko nje bio još uvek neraščišćen od privatnih kuća, botega, skladišta, vinograda i drvoreda. Oblikovanje Trga Svetog Marka trajalo je vekovima. Vrhunac Prejasne republike predstavlja XV stoleće. Već je XVI vek period opadanja još uvek nedovoljno uočljivog, dok XVII i XVIII stoleće jesu vreme nepovratnog osipanja. Pravac kojim se stara Republika zaputila bio je manje-više svima jasan. Izgubila je bitku sa novim vremenima i nekim novim snagama. Slabljenje je davno počelo. Na Istoku, u Indiji, u preganjanju s Portugalcima oko nabavke i transporta začina. Izgubivši jednom tu bitku, Venecija se više nije mogla bogzna čemu nadati. Ulazak Napoleonovih snaga u grad i ukidanje Mletačke republike predstavljali su očekivani ishod. Čak i u tim trenucima nekadašnja sila sačuvala je svoje dostojanstvo, premda je Luidi Manin duždevsku kapu, simbol njegovog prejasnog gospodstva dužda venecijanskog, predao svom sluzi, i premda je velika većina članova Velikog veća pristala da se bez otpora preda zavojevaču. San o slavi Jevanđelistinog grada i danas pretrajava, svemu uprkos.

dr Katarina Mitrović

3. Ana Stolić: **KRALJICA DRAGA OBRENOVIĆ** / Beograd: Evoluta, 2018.

Preuzeto sa sajta: <https://www.makart.rs/knjige/knjiga-kraljica-draga-obrenovic-ana-stolic-37134>

Autorica knjige Ana Stolić prikazuje život Drage Obrenović u svetlu tadašnjih političkih zbivanja, njenog odnosa sa Rusijom i uticaja na dvor. Naročito je opisan njen odnos sa kraljem i njihova velika ljubav. Zanimljiva biografija o životu kraljice koja nije bila voljena u narodu, ali je i pored toga uspela da se izdigne iznad društva koje je nije poštovalo.

Ova knjiga je dopunjena verzija rukopisa magistarske teze odbranjene davne 1996. god. na Odeljenju za istoriju Filozoskog fakulteta u Beogradu ...

Preuzeto sa sajta: <http://www.knjizara.zavod.co.rs/kraljica-draga-obrenovic>

Istorijska biografija je preživela sve udare postmodernističkog poricanja istorije i ostala je jedan od najpopularnijih i najčitanijih žanrova historiografije uprkos značajnom uticaju raznovrsnih teorijskih koncepata i velikom proširenju istraživačkog polja u okviru kulturne i društvene istorije u poslednjih dvadeset godina. Iako pripada tradiciji narativne istorije, biografija je bila i jeste izuzetno privlačna istoričarima koji su uvek spremni da iznova preispituju, dopunjuju i daju svoj pečat životima poznatih ličnosti, ali i publici da je sa nesmanjenim žarom i interesovanjem čita. Čini se čak da je Lorens Stoun, poznati engleski istoričar, bio u pravu kada je u poslednjoj deceniji 20. veka predvideo „povratak naracije”, a sa njom i biografije sa svim rizicima i opasnostima koje sa sobom nosi ovakva forma književno-narativne historiografije (emotivnost i nedovoljna distanca autora, pojednostavljivanje

istorijskih procesa, selektivno korišćenje izvora, zamerke stručnjacima da su se opredelili za laku i unosnu alternativu koja predstavlja prečicu do publike itd.). Međutim, moderne biografije imaju i brojna svojstva koja ih razlikuju od narativnog ili hagiografskog pristupa: pojedinac je najčešće sagledan i shvaćen u kontekstu vremena u kojem je živio, sveobuhvatne su a često i obimne, jer se autori sve više plaše da će izostaviti važne pojedinosti, trudeći se da uspostave ravnotežu između privatnog i javnog u životu njihovih junaka.

4. Tatjana Černikov; Jaroslav Višnjakov: **OD KNEŽEVINE RUS DO CARSKE RUSIJE: (IX–XVII): Istorija Rusije, knjiga 1** / Beograd: Evoluta, 2018.

Preuzeto sa sajta: <https://www.makart.rs/knjige/knjiga-istorija-rusije-1-od-knezevine-rus-do-carske-rusije-ix-xvii-veka-jaroslav-visnjakovtatjana-cernikov-37862>

Knjiga posmatra transformacije ruskog naroda od istočnoslovenske plemenske zajednice u srednjovekovni ruski etnos i kasnije u rusku naciju novog vremena. S druge strane, autori takođe prate i evoluciju višedimenzionalnog razvojnog puta ruske države od jedinstvene ranosrednjovekovne kneževine u X–XI veku preko feudalne rasparčanosti do stvaranja regionalnih kneževina sa stvaranjem protoetnita oko Vladimiro-Suzdaljske kneževine, Novgorodske kneževine, Galičko-Volinske kneževine u XII–XIII veku. Posledica ovih razmirica postala je okupacija i podela ruskih zemalja uglavnom od strane tatarske nomadske najezde sa Istoka, ali u manjoj meri i vernih Rimu Poljaka, Litvanaca, Nemaca i Šveđana u XIII–XV veku. U otporu nomadima sa Istoka i želji za ujedinjenjem i stvarala se jedinstvena ruska kneževina oko Moskve u XV–XVI veku.

Apsolutističke tendencije i pokušaj centralizacije vodio je integraciji Vladimiro-Suzdaljske i Novgorodske zemlje u jednu celinu, dok su se zapadne i južne teritorije starih ruskih kneževina nalazile u okviru Poljsko-Litvanske konfederacije. Nakon pada dinastije Rjuriković krajem XVI veka došlo je do smutnje i ponovnog pokušaja podele ruskih zemalja – sada od strane Poljsko-Litvanske konfederacije i Šveđana. Nakon pada Moskve i doba smutnje u prvim decenijama XVII veka ruska država se ponovo obnovila uz novu dinastiju Romanov. Krenuo je proces oslobođenja i sabiranja ruskih zemalja u neprekidnom talasu ratova i mirnih pregovora sa Švedskom i Poljskom. Došlo je do početka povratka u sastav zajedničke države teritorija Istočnih Slovena koje su se nalazile pod poljsko-litvanskom vlašću nekoliko vekova i gde su već klijali identiteti novih naroda – Ukrajinaca i Belorusa.

Ujedinjenjem zemalja nekadašnjih ruskih kneževina došlo je do potrebe izjednačavanja crkvenih pravila i običaja, što je stvorilo crkveni raskol i podelu pravoslavlja u Rusiji na starovere i novi obred, što je ojačalo Rusiju kao značajan centar pravoslavne grane hrišćanstva, ali s druge strane stvorilo je osnovu za društvene podele i konflikte.

Rusija je predstavljala u to vreme stalešku monarhiju čije je uređenje i način delovanja veoma slikovito opisan u monografiji. U nauci, ova završna tačka monografije dobila je priznanje kao trenutak vrhunca samostalne i autentične ruske civilizacije i države.

5. Dejan Tiago Stanković: **ZAMALEK: Roman o kismetu** / Beograd: Laguna, 2020.

Preuzeto sa sajta: https://www.laguna.rs/n4647_knjiga_zamalek_laguna.html

U srcu Kaira, na ostrvu usred Nila, decenijama je postojala antikvarnica krcata svakojakim blagom kao Ali-babina pećina. Radnju, najčuveniju u tom delu sveta, vodili su Kosta, glasoviti egiptolog, i njegova poćerka Arna sve dok kismet, zbog nekih Kostinih misterioznih greha, nije odlučio drugačije. Ova priča u kojoj se mešaju ovozemaljski i zagrobni život nije mogla da se dogodi nigde osim u Kairu, pa su taj pustinjaški megalopolis, njegova tiha mahala Zamalek, ljudi, običaji i vreline grada jednako važni junaci romana kao i Kosta antikvar i pripovedačica Arna, prašina koja stalno pada i Nil koji teče kao život.

„*Zamalek* je roman koji vam se u prvom trenutku čini kao putopis pun opisa čudnih običaja, leksikon egzotičnih pojmova ili nekakav uvrnuti bedeker o Egiptu. A onda, malo-pomalo, iz novootkrivenih delova istorije te zemlje i sjajnog opisa mentaliteta njenih stanovnika počinje da izranja priča. Ona se, kao ponornica koja je u početku hućala negde u dubini, u svojoj snazi najzad pojavljuje na svetlosti dana, sa svojim junacima, njihovim neobičnim pojavama i zanimljivim biografijama. Ta priča postaje zavodljiva, napeta i dirljiva, da bi se na kraju ulila u okean uspomena. Ako je o Aleksandriji najbolju belešku napravio Lorens Darel, onda je, na sličan način, kroz uzbudljive sudbine svojih junaka i neobične trenutke iz njihovih života u kvartu Zamalek, Dejan Tiago Stanković ovekovečio Kairo.”

Goran Marković

6. Dejvid Grejber: **NEBULOZNI POSLOVI** / Beograd: Geopoetika izdavaštvo, 2020.

Preuzeto sa sajta: <http://www.geopoetika.com/book.php?id=4808>

Oslanjajući se na argumente političkih mislilaca, filozofa i naučnika, Grejber objašnjava društvene i ekonomske posledice ovih poslova i predlaže kako da drugačije postavimo vrednosti, tako da više cenimo rad koji podrazumeva kreativnost i brigu o drugima.

„Duhovita i upečatljiva knjiga koja poziva na kulturni preokret u našim vrednostima.”

The New York Post

„Osećajući kako mu je sve to nešto poznato, čitalac sa zadovoljstvom prati Grejbera u njegovim zabavnim nastojanjima da kategoriše nebulozne poslove u siledžije, lakeje, štriklere, zakrpe i dodeljivače zadataka, koji se neminovno stapaju u kompleksne multiformne nebulozne poslove. Smešno je, mada i poražavajuće, koliko pogrešno shvatamo rad i koliko vremena na njega trošimo.”

Bloomberg.com

„Grejberovi tekstovi o antropološkoj teoriji su izvanredni. Smatram ga generacijski najboljim svetskim teoretičarem antropologije.”

Moris Bloh,

prof. antropologije na LŠE,

član Britanske akademije nauka

Dejvid Grejber, profesor na Londonskoj školi ekonomije, jedan je od osnivača pokreta Okupirajmo Vol strit, tvorac čuvenog slogana „Mi smo 99 posto” i osnivač Antikapitalističke konvergencije. Autor je knjige *Utopija pravila: O tehnologiji gluposti i skrivenim radostima birokratije* (Geopoetika, 2016).

7. Kristofer Houp: **DŽIMFIŠ ILI DESET GODINA NA POGREŠNOJ STRANI ISTORIJE** / Beograd: Geopoetika izdavaštvo, 2019.

Preuzeto sa sajta: <http://www.geopoetika.com/book.php?id=4715>

Satira bazirana na realnim političkim događajima. Stvarnost koja deluje kao da je nemoguća. A zapravo je ujedno bajka za odrasle i zastrašujući komentar političke moći.

Večna Houпова tema – Južna Afrika, ovoga puta u poslednjim godinama aparthejda, uz putovanje preko Zimbabvea, Ugande, Mobutuovog Zaira, Liberijskog rata i Somalije do Černobilja, pada Berlinskog zida, Moskve i Rumunije. A putnik, pogrdnog imena Džimfiš je „retka zver” u Južnoj Africi: crnac bele puti ili belac sa crnačkim korenima koga rasizam i etničko klasifikovanje sveta uporno tera od odgovora na pitanje „Kako ću znati kada sam na pravoj strani istorije? I koga da pitam?”

Igra imenima glavnih junaka, počev od Džimfiša (Sovjet Malala, Zoran Srbin) uvezuje u priču Istočnu Evropu, a naivnog putnika pri povratku u domovinu suočava sa grubom istinom sveta: da aparthejd nije umro već je mutirao.

Gorki humor koji zastaje u grlu jer je oruđe i snaga ljudi bez moći i efekta. Preko puta tzv. malih ljudi stoje oružje, ratovi i revolucionari koji postaju establišment.

„Ja sa Južnom Afrikom imam vrlo strasnu, ali duboko nesrećnu ljubavnu vezu. Ne znam da li da se oženim njome ili da je gurnem sa litice; no, na kraju, nijedno mi ne bi pomoglo.”

Kristofer Houp

„Odiseja Džimfiša opasana je sirotinjskim turizmom, oružanim pornom, decom ratnicima, albino aukcijama, neefikasnim mirotvorcima, krvavim dijamantima, koncentracionim logorima, ejdsom, genocidom u Ruandi, građanskim ratovima od Jugoslavije do Sjera Leonea.”

En Gudvin

„Jedan od najboljih romanopisaca ove zemlje danas.”

Literature Review

5

ЛИСТА НАЈЧИТАНИЈИХ КЊИГА

**ЛИСТА НАЈЧИТАНИЈИХ КЊИГА У БИБЛИОТЕЦИ УПРАВЕ
ЗА ПЕРИОД АПРИЛ–МАЈ 2021. ГОДИНЕ**

1. ЗАМАЈЕК: РОМАН О КИСМЕТУ
Дејан Тиаго Станковић
Београд: Лагуна, 2020.
2. ДЕЦА ЗЛА
Миодраг Мајић
Београд: Вулкан издаваштво, 2019.
3. ОСТРВО ПЕЛИКАНА
Миодраг Мајић
Београд: Вулкан издаваштво, 2020.
4. ПОСЛЕДЊА ПРИЛИКА
Фредрик Бакман
Београд: Лагуна, 2019.
5. УЗНЕМИРЕНИ ЉУДИ
Фредрик Бакман
Београд: Лагуна, 2020.
6. ПУТ ДО КУЋЕ СВАКОГ ЈУТРА СВЕ ЈЕ ДУЖИ
Фредрик Бакман
Београд: Лагуна, 2019.
7. БРИТ-МАРИЈЕ БИЛА ТУ
Фредрик Бакман
Београд: Лагуна, 2019.
8. МОЈА БАКА ВАМ СЕ ИЗВИЊАВА
Фредрик Бакман
Београд: Лагуна, 2018.
9. МОЈ МУЖ
Румена Бужаровска
Београд: Воока, 2017.
10. ПОВЕСТ О ОПСАДИ ЛИСАБОНА
Жозе Сарамаго
Београд: Лагуна, 2018.